

tässä Minnassa

- 3 **Puheenjohtajalta**, Kirsti Ojala
4 **EU-vaaliehdokkaat tentissä**, Kirsti Pohjonen
6 **Julkilausumat**
7 **Kolumni**, Kirsti Pohjonen
8 **Tekla Hultinin juhlaseminaari**, Marjatta Keränen, Kirsti Pohjonen ja Maija Kauppinen
16 **Tekla Hultinille nimikkoaukio**, Maija Kauppinen
18 **Kaija Saariahoa kiinnostaa naisasia**, Maija Kauppinen
20 **Jokainen meistä on laulun arvoinen**, Marjatta Keränen, Terttu Välimaa ja Maija Kauppinen
25 **Naisliiton elämäkertahanke**, Maritta Pohls
26 **Helmi Vuorelman tarina**, Tuulikki Ritvanen
28 **Sosiaalisen median abc**, Maija Kauppinen
30 **Kehitysapuyhteistyötä Tansaniassa**, Soilikki Suoranta
32 **Uskonnolliset yhteydet ja väkivalta**, Marja-Riitta Tervahauta
34 **Painavaa asiaa perheväkivallasta**, Maija Kauppinen
35 **Kirjaviisaat**, Marja-Leena Jaakkola ja Tuulikki Ritvanen
37 **Tilkkuvakka**
40 **Meidän oma Minna**, Soilikki Suoranta
41 **Naisliiton hallitus ja osastojen puheenjohtajat**
42 **Inkeri Savolainen in Memoriam**, Maija Kauppinen
43 **Palkittu naisjärjestövaikuttaja**, Kirsti Pohjonen
44 **MC-seminaari Jyväskylässä**

Kansikuva: Tekla Hultin muotokuva, Eero Järnefelt, 1905, valokuvajäljennös.
– Valokuvannut Juha Laitalainen.

Päätoimittaja: Maija Kauppinen

Kirjoittajat ja kuvaajat: Marja-Leena Jaakkola, Maija Kauppinen, Marjatta Keränen, Juha Laitalainen, Kukka Lehmusvirta, Kirsti Ojala, Kirsti Pohjonen, Maritta Pohls, Tuulikki Ritvanen, Ritva Rundgren, Soilikki Suoranta, Merja Talkamo, Marja-Riitta Tervahauta ja Terttu Välimaa.

Toimitusneuvosto: Kirsti Pohjonen, Helsinki; Tarja Kortekangas, Alatornio; Anita Lyyra, Jyväskylä; Marja Miettinen, Hämeenlinna; Kirsti Ojala, Oulu; Tuulikki Ritvanen, Lahti; Soilikki Suoranta, Vaasa ja Marja-Leena Jaakkola, Helsinki.

Julkaisija: Suomalainen Naisliitto ry, Aurorankatu 17 A 11, 00100 Helsinki, 0440-699 277, naisliitto@kolombus.fi

Toimitus: Maija Kauppinen, Arvi Kariston katu 15 as. 12, 13100 Hämeenlinna, 050 529 2473

Graafinen suunnittelu ja taitto: Marja Kivelä • **Paino:** Multiprint, Vantaa 2014 • ISSN 0358-8203

Seuraava Minna ilmestyy joulukuun 2014 alussa.

Sivu 8

Sivu 10

Sivu 18

Sivu 23

puheenjohtajalta

Yhteistyöstä hyvä esimerkki on Tekla Hultinin 150-vuotisjuhlaseminaari 11. huhtikuuta. Seminaari oli kaikin puolin onnistunut, mennyt ja nykyinen aika kohtasivat mainiolla tavalla. Tekla Hultin kuuluu suurten suomalaisten joukkoon. Voimme olla ylpeitä, että hän oli Suomalaisen Naisliiton ensimmäinen puheenjohtaja. Suuri kiitos 14 henkiselle työryhmälle, joka sai aikaan juhlan.

Juhlaseminaarin kynnyksellä otimme vastaan iloisena ja kiitollisena tiedon, että Helsingin kaupunki on varannut Tekla Hultinin nimeä kantavan aukion Kiasman ja Sanomatalon väliseltä alueelta. Pitkäaikainen työ Tekla Hultinin muistamiseksi kanto lopulta tuloksen, jota emme osanneet odottaa. Kiitos aherruksesta kuuluu Naisliiton ja sen Helsingin Osaston johtonaisille.

Minulla oli kunnia olla kukittamassa Tekla Hultinin aukio naisliittolaisten ja Teklaa juhlijan yleisön kanssa. Maamme laulu kuului isänmaata rakentaneelle ja rakastaneelle suurnaiselle. Aukio tuli tutuksi naisliittolaisille ja muodostuu ehkä kohtaamispaikaksemme.

Tarvitsemme menneisyyden tuntemusta, mutta mietimme myös tulevaisuuttamme. Naisliiton kevätkokous hyväksyi Liiton tulevaisuusstrategian vuosille 2014–2017. Sen lähtökohtana on lisätä naisasian ja naisten vaikuttavuutta päätöksentekoeleimiin. Kuluvan vuoden teema Näy ja vaikuta on ohjeena kaikkiin tapahtu-

Kuva: Ritva Rundgren.

miin. Niin Liiton kuin osastojen kannanottoja on syytä laittaa tiedotusvälineille. Siten meidät muistetaan, vaikka tiedotettam me ei aina julkaistaisi.

Myös elämäkertatietokanta-hanke lisää Liiton ja osastojen näkyvyyttä ja lisää kiinnostavuuttamme.

Yhdenvertaisuuslakia ollaan uudistamassa, samoin joi-takin tasa-arvolain kohtia. Lait on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2015 alussa. Kuuntelin huhtikuussa netissä eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan julkista kuulemistilaisuutta. Tasa-arvolaki on naisasialiik-keelle valttikortti, joka pitää tuntea hyvin.

Lakiehdotus oli laaja. Parannuksista jäi ensimmäisenä mieleeni palkkakartoitus, jonka pitää koskea kaikkia palkan osia. Hyvä parannus on myös palkkatietojen saata-vuus henkilöstön edustajalle.

Toinen merkittävä muutos on tasa-arvosuunnitelman laatiminen jo perusopetukseen. Muita ehdotuksia olivat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslautakuntien yhdistäminen ja syrjintävaltuutetun nimen muuttaminen yhdenvertaisuusvaltuutetuksi.

Olen yhtä mieltä muutaman kuulemistilaisuuden osallistujan kanssa siitä, että laki pitää laatia ymmärrettäväksi. Jopa valiokunnan jäsenet näyttivät useita epäselviä kohtia lakiesityksestä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemistilaisuus on osoitteessa <http://verkkolahetys.eduskunta.fi>.

Vanhenemiseen liittyvä käytännön elämän hankaloituminen verrattuna nuorten ihmisten ketterään osaamiseen on yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysymys. Tietotekniikka hävittää henkilökohtaiset palvelut, jolloin jokaisen pitää osata käyttää laitteita, muistaa käyttäjätunnuksia, salasanoja, pankkitunnuksia. Ikäihmiset eivät useinkaan hyödy tekniikan tuomista helpotuksista, mikä johtaa eriarvoisuuteen ja kalliisiin palveluihin. Tähän eriarvoisuuteen ei uusi yhdenvertaisuuslakiesitys puutu. Siksi on tärkeää, että autamme toisiamme pysymään ajan tasalla tekniikan kovassa kilpajuoksussa ja uskallamme opetella uutta.

Turvallista ja leppoisaa kesää kaikille Minnan lukijoille.

*Kirsti Ojala
puheenjohtaja*

Vihaisen miesliikkeen nousu huolettaa

Tasa-arvon kivikkoinen tie nousi odotetusti pääaiheeksi, kun viisi EU-vaaliehdokasta selvitti näkemyksiään Suomalaisen Naisliiton Helsingin Osaston tilaisuudessa maaliskuun lopussa.

Osaston vieraina oli neljä istuvaa meppiä ja yksi entinen: **Sari Essayah** (kd), **Liisa Jaakonsaari** (sd), **Anneli Jäätteenmäki** (kesk), **Sirpa Pietikäinen** (kok) ja **Heidi Hautala** (vihr).

Koolla oli siis huippujoukko unionin asioihin perehtyneitä naisia. Ja heitä kuulemassa salin täydeltä Naisliiton jäseniä ja vieraita.

EU on tytön paras ystävä

– Isoja tasa-arvokysymyksiä on esillä koko ajan, Hautala muistutti EU:n merkityksestä. Pietikäinen ilmaisi saman asian lauseella ”EU on tytön paras ystävä”.

Mikään ei tule unionissaakaan silti ilmaiseksi. Jäätteenmäki tähdensi, että tasa-arvon eteen on tehtävä paljon työtä.

– EU-parlamentin tämän kauden viimeinen äänestys koski sitä, voiko nainen olla äiti ja käydä työssä. Kymmenellä äänellä vastaus oli myönteinen. Kokonaisuudessaan asia äänestettiin kuitenkin nurin. Niinpä en halua EU:ssa enää tällaisia äänestyksiä, sillä vastaus voi olla mikä tahansa, hän päivitteli.

Pietikäinen viittasi samaan aiheeseen. Häntä huolesti vihaisen miesliikkeen nousu. Pietikäinen kuuluu parlamentin suurimpaan oikeisto-keskustalaisia voimia edustavaan Euroopan kansanpuoleen EPP-ryhmään. Hänen mukaansa osassa parlamenttiryhmää hurrataan ja nautitaan samppanjaa, kun saadaan kaadetuksi naisia koskeva asia. Katolisen verkoston tiiviys ja aktiivisuus ovat lisääntyneet.

– Taantuma on nostanut taantumista. Äijämentalismi on vahvistunut, Jaakonsaari lisäsi. Essayah arveli, että hyökkäys ei osu niinkään naisasiaan kuin tasa-arvoon.

Yhteistyö kunniaissa

Työtä EU-parlamentissa Essayah kuvasi kompromissitaiteeksi, joka vaatii vahvaa verkottumista. Yhteistyö muiden meppien kanssa on helppoa.

Oma lukunsa ovat suomalaisten meppien tiiviit yhteydet.

– Suomalaisilla naismepeillä on enemmän yhteistyötä kuin mepeillä keskimäärin, Jäätteenmäki arvioi. Muiden maiden suurlähettiläiden mielestä on jopa outoa, että naiset tapaavat yli puoluerajojen.

– Naisverkostot jumppaavat isoilla kierroksilla, että saataisiin fifty-fifty -tilanne. Jokaiselle paikalle ehdotetaan miehiä ja naisia. Naisten pitäisi saada lisää näkyvyyttä, Pietikäinen sanoi.

Yhteisenä huolena naispolitiikoilla oli tiedotus. Suomalaisia toimittajia pitäisi olla EU:ssa nykyistä enemmän.

– Suomalaisten pitäisi tietää, mitä EU:ssa päätetään.

70–80 prosenttia suomalaisesta lainsäädännöstä tehdään EU:ssa, Jaakonsaari korosti.

Naiskomissaari yhä tavoite

Naisliitto on kampanjoinut syksystä asti suomalaisen naiskomissaarin valinnan puolesta. Keskustelutilaisuuden puhujista Heidi Hautala vahvisti halukkuutensa paikalle.

– Vaali vaalilta on korostettu, että naiskomissaari nimittäisiin. Jos naiset eivät nosta itse itseään, ei mistään tule mitään, hän patisti ja nimesi Suomen ainoaksi maaksi, jolla ei ole naiskomissaaria.

Pietikäisen mielestä EU-pyramidin huipulla näkyy vain harmaita miehiä. Poikkeuksena on unionin ulkosuhteiden korkea edustaja **Catherine Ashton**.

– EU-parlamentti esittää, että kukin jäsenvaltio asettaa ehdolle sekä mies- että naispuolisen kandidaatin, Jäätteenmäki kertoi oman hankkeensa läpimenoista.

Jaakonsaari epäili, että naiskomissaari on vielä monen sillan takana. Essayah muistutti linjauksista, joiden mukaan pääministeripuolue valitsee komissaarin, ja uskoi hallituksen esittävän miestä.

Tilaisuuden aikaan ei vielä tiedetty pääministeri **Jyrki Kataisen** (kok) erosta ja halukkuudesta eurooppalaisiin tehtäviin. Naiskomissaarin nimitys kävi entistäkin epätodennäköisemmäksi.

Työtä ja hyvinvointia

Meppiehdokkaat kertoivat kuulijoille pitkästi ja laveasti tavoitteistaan seuraavalla mahdollisella viisivuotiskaudella.

Ensi töikseen Hautala lupasi ottaa esille työelämän tasa-arvon. Miesten ja naisten tasavertaisen kohtelun on läpäistävä koko yhteiskunta.

Jaakonsaari pyrkii viemään Keski-Eurooppaan pohjoismaista hyvinvointi-mallia, päivähoito kärjessä.

– Talous ja työllisyys ovat osaamisalueitani. On päästävä vahvempaan Eurooppaan, Essayah ilmoitti.

Jäätteenmäki sanoi haluavansa vaikuttaa asioihin, jotka koskevat Suomea. Yleisesti häntä huolesti, että Euroopassa on liian vähän työtä tarjolla.

Pietikäiselle eurooppalainen yhteistyö on keskeistä. Taloutta on nyt pantu kuntoon, kasvu olisi saatava vauhtiin. Samalla olisi kunnioitettava ympäristöä ja muistettava ihmisten perusoikeudet.

Viisi EU-vaaliehdokasta oli maaliskuussa Maritta Pohlsin ja Kirsti Pohjosen (vas. seisomassa) tentittävänä Naisliitossa. Istumassa Liisa Jaakonsaari (vas.), Sari Essayah, Heidi Hautala ja Anneli Jäätteenmäki.

Parin tunnin tenttauksen jälkeen mepeillä oli hetki aikaa vapaaseen seurusteluun. Sirpa Pietikäisen keskustelukumppanina Tuulikki Petäjäniemi.

Kaksi julkilausumaa

Suomen tulee asettaa sekä nais- että miesehdokas EU-komissaariksi

Naisia on Euroopan unionin väestöstä yli puolet. Vaikka naisten ja miesten tasa-arvo on yksi Euroopan yhdentymisen johtajatuksia, ovat naiset aliedustettuja Euroopan unionin päätöksenteossa: esimerkiksi Euroopan komission 28 jäsenestä vain kolmasosa on naisia.

Naisten aliedustus päätöksenteossa ja EU:n toimielimissä heikentää vakavasti Euroopan unionin demokraattista legitimitettiä. Nyt on aika toimia! Naisjärjestöjen Keskusliiton kevätkokous vetoaa vakavasti, erityisesti Suomen hallitukseen, ja kaikkiin EU:n jäsenmaihin niiden valitessa edustajiaan EU:n komissioon. EU:n jäsenmaiden tulee täyttää demokratian ja sukupuolten tasa-arvoa koskevat sitoumuksensa varmistamalla naisten tasapuolinen edustus EU:n huippuviroissa, jotka täytetään 2014. Suomella ei ole koko 19-vuotisen jäsenyytensä aikana ollut yhtään naista EU:n huippuvirassa, saati komissaarina. Päteviä suomalaisia naisehdokkaita löytyy varmasti.

Naisjärjestöjen Keskusliitto esitti kevätkokouksessaan 26. huhtikuuta, että tasapuolinen edustus tulee saattaa EU:ssa lain tasolle, sillä moderni demokratia edellyttää sukupuolten tasa-arvoa, naisten ja miesten tasapuolista osallistumista kaikkien heidän elämänsä vaikuttavien päätösten tekemiseen. Jäsenmaiden tulee jatkossa asettaa ko-

missioon ehdolle sekä nainen että mies, jotta myös naisten riittävä edustus voidaan taata.

Sama tauti, mutta erilaiset oireet – naisten hoitamiseen paneuduttava nykyistä tehokkaammin

Sukupuolella on merkitystä tautien ehkäisyssä, ennustettavuudessa, toteutamisessa ja hoidoissa. Näihin eroihin on kiinnitetty kuitenkin aivan liian vähän huomiota.

Vasta joitakin vuosia sitten havahduttiin siihen, että sepelvaltimotauti on vaikeampi todeta naisilta kuin miehiltä. Naisten oireet ovat usein erilaisia kuin miesten ja siten hankalia havaita. Naisten sydäninfarktin hoitokin voi vaatia enemmän kuin miesten taudin hoito.

Vaikka sukupuolierot ovat tässä kaventu-
massa, ongelma on yhä olemassa. Naisten sydänoireita ei osata edelleenkaan aina tunnistaa ja mikä pahinta, niitä ei oteta aina tosissaan.

Suomalainen Naisliitto vaatii, että naisten ja miesten tautien eroavuuksiin tartutaan nykyistä vahvemmin. Olemassa oleva tieto on koottava ja selvitettävä edelleen, miten monen taudin kohdalla on vahvoja poikkeavuuksia.

Suomalainen Naisliitto toivoi kevätkokouksessaan Helsingissä 12. huhtikuuta, että naisjärjestöt ja eri potilasyhdistykset yhdistävät voimansa näiden vaatimusten toteuttamiseksi.

KIRSTI POHJONEN

Tasa-arvoon on yhä pitkä matka

osallistumisen turvaajana.

EU-vaalit ovat jo takana. Taisto korkeista viroista unionin huipulla pääsee kesän mitaan täyteen vauhtiin.

Suomalainen Naisliitto muistutti jo syksyllä, että Suomen pitäisi valita komissaariksi nainen, kun paikka on tähän asti ollut miesten hallussa. Myös Naisjärjestöjen Keskusliitto vetosi kevätkokouksessaan päättäjiin, jotta ehdolla asetettaisiin sekä mies että nainen.

Seuraavat vaalit ovat ensi keväänä. Naisten on syytä valpastua eduskuntavaaleihin hyvissä ajoin, kuukausia ennen varsinaista vaalipäivää. Vaalitutkijat ovat usein huomauttaneet, että naisten luku valituista kasvaa, kun ehdolla on runsaasti naisia. Laimea vaali-innostus jo tuossa vaiheessa tuntuu ikävästi lopputuloksessa.

Huhtikuun alussa Suomalainen Naisliitto vietti kansanedustaja, toimittaja, tiedenai-

nen ja aktivisti Tekla Hultinin syntymän 150-vuotisjuhlaa. Tekla Hultin teki lujasti töitä yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden toteutumiseksi, siis niin naisten kuin maattomien miesten äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden puolesta. Hän myös puhkoi useita lasikattoja, usein ”sukupuolestaan vapautettuna”.

Nyky-Suomessa kaikki paikat ovat periaatteessa naisille avoimia.

Tuskastuttavan hitaasti käytäntö silti muuttuu. Siitä saatiin jälleen kerran hätkähdyttävä muistutus uutisessa, jossa kerrottiin naisilla saman palkan miesten kanssa samasta työstä tai samanarvoisesta työstä olevan tällä tahdilla totta 70 vuoden kuluttua.

Monista epäilyistä huolimatta naisjärjestöillä ja niiden tasa-arvonäkemyksen jakavilla tahoilla riittää siis yhä ihan oikeita töitä ja tavoitteita.

Tekla Hultinin juhlaseminaari sai jopa ajattelemaan, että nykyistä vähän taistelevampi ja ärhäkempi teklamainen ote olisi taas syytä ottaa käyttöön. Nykymaailma on pirstaleinen ja täynnä erilaista hälinää. Jotta sanomalla olisi edes jokin mahdollisuus saada näkyvyyttä ja vielä vaikuttaa, naisjärjestöjen olisi myös entistä vahvemmin luotettava yhteistoiminnan voimaan. •

Emma Paju-Torvaldsin Tekla oli paitsi näköinen myös puhutteleva.

Leena Krohn, Kirsti Ojala, Maija Kauppinen ja Jarmo Rähä tervehtivät juhlavieraat. Kättelemässä Leena Pohjanloimu, oikealla Rauni Auvinen.

TEKSTI: MARJATTA KERÄNEN, KIRSTI POHJONEN, TERTTU VÄLIKANGAS JA MAIJA KAUPPINEN • KUVAT: RITVA RUNDGREN, MERJA TALKAMO JA KUKKA LEHMUSVIRTA

Minä olen Tekla Hultin. Pistäkää nimi mieleen.

Jos ihminen on lahjakas, rohkea, ennakkoluuloton, energinen, arvostaa itseään ja uskaltaa kulkea omia polkujaan, on lupa odottaa, että hänestä tulee jotakin, vaikka hän olisi nainen ja olisi syntynyt 1800-loppupuolella.

Tekla Hultin täytti odotukset: hänestä tuli ensimmäinen Suomessa filosofian tohtoriksi väitellyt nainen, ensimmäinen naispuolinen ammattitoimittaja, johtava kansalaisaktivisti ja poliitikko. Hän osasi myös verkostoitua ja käyttää verkostoja hyväkseen. Tärkein tukija oli kaukainen sukulainen Leo Mechelin.

Huhtikuussa oli tämän merkittävän naisvaikuttajan syntymästä 150 vuotta. Sen kunniaksi Tekla Hultin sai Helsingin keskustasta oman nimikkoau-

Iina Harjula aloitti seminaarin Jean Sibeliuksen komealla Herää Suomella eli Finlandialla.

Juhlaleisöä. Edessä oikealla selin Jussi Pajunen keskustemassa Kalle Isokallion kanssa, Tekla Hultinin omainen Jarmo Rähä, Ritva Viljanen ja Leena Rauhala.

Ritva Viljanen kiitteli alkajaismuksikin valintaa, joka sopi hienosti päivän teemaan.

kion ja naisjärjestöt järjestivät Helsingin kaupungintalon juh-

lasalissa 11. huhtikuuta Tekla Hultinin juhlaseminaarin.

Kun pianisti Iina Harjulan komea Herää Suomi alkoi soida, salissa oli osanottajia lähes 200, joukossa myös Helsingin yliopiston sukupuolentutkimuksen opiskelijoita. Helsingin kaupunkia edustivat kaupun-

ginjohtaja Jussi Pajunen ja apulaiskaupunginjohtaja Ritva Viljanen, joka toi juhlaväelle kaupungin tervehdyksen suomeksi ja ruotsiksi muistuttaen näin kuulijoille, että aikansa lasikattojen rikkoja oli kaksikielinen.

Jatkuu seuraavalla sivulla.

Teklaa ei luotu maamyyräksi,

aloitti juhlaseminaarin avaaja, Minnan päätoimittaja **Maija Kauppinen** puheenvuoronsa. Lainaus on peräisin päivänsankarilta, joka totesi helmikuussa 1912: 'Minua kun ei ole luotu maamyyräksi, niin en ymmärrä piiloutuakaan – enkä sitä haaluakaan'. Tekla Hultinia uhkasi tuolloin virasta pidätys, koska hän oli julkisesti vastustanut silloisen esivallan, Venäjän keisarin, sortotoimia. Hänet pidätettiin virasta – ja samalla hän, sinkku, menetti myös palkkansa.

Tämä osoitti avaajan mielestä, että Tekla Hultin oli poikkeuksellisen rohkea ja enakkoluuloton nainen, esikuva nykypäivän naisille – ja myös miehille. Tehtäviensä ja saavutustensa ansiosta hän on täysin verrattavissa Suomen kuuluisimpaan naiseen, kirjailija Minna Canthiin, mutta on jäänyt tämän varjoon, koska ei päästänyt elämänsä julkisuuteen.

– Nyt meillä jälkipolvella on mahdollisuus suitsuttaa kiitosta Teklalle. Tuoda hänen monipuolisuutensa esiin ja nostaa hänen saavutuksensa päivänvaloon”, Maija Kauppinen päätti puheenvuoronsa ja kutsui estradille päivän päähenkilön, näyttelijä **Emma Paju-Torvaldsin** eli Teklan, joka kertoi itsestään ja kyseli kuudelta valitulta mielipidevaikuttajalta, onko maailma nyt parempi kuin hänen, aikansa valkoisen variksen aikoina.

Nykypäivän tiedemaailman seminaarissa edustivat professorit **Laura Kolbe** ja **Marjut Jyrkinen** Helsingin yliopistosta, kansalaisaktivismia eläinlääkäri **Kati Pulli** Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitosta, toimittaja **Unto Hämäläinen** Helsingin Sanomista ja toimit-

oli mahdotonta harjoittaa tutkimusta väitöskirjaan asti ilman tällaisia tukijoita. Ja kysyi, ketkä ovat auttaneet tiedenaisia uralla eteenpäin vai ovatko he päässeet asemaansa ilman taustavoimia.

Vastauksessaan Laura Kolbe totesi, että hänellä on paljon

Maija Kauppinen iloitsi nuorten opiskelijoiden osallistumisesta seminaariin.

taja **Eeva Koskinen** Naistoi-
mittajat-yhdistyksestä, poli-
tiikkaa kansanedustaja **Leena
Rauhala**, eduskunnan naisver-
koston puheenjohtaja. Semi-
naarin lopuksi Naisliiton kun-
niapuheenjohtaja **Leena Krohn**
arvioi, minkä perinnön Tekla on
jälkipolville jättänyt.

Tiedemaailmassa taustavoimat edelleen tarpeen

Emma Paju-Torvalds haastatteli vieraita Tekla Hultinin roolissa. Professorien kanssa keskustellessaan hän kertoi, että hänen tärkein tukihenkilönsä oli senaattori Leo Mechelin, kaukainen sukulainen ja isähahmo, sillä hänen opiskeluaikanaan

Laura Kolbe ja Marjut Jyrkinen uskoivat naisten pääsevän yliopiston ylärapusille – vaikka sitten etanan vauhdilla.

yhteistä Tekla Hultinin kanssa: hän on filosofian tohtori, Helsingin kaupunginvaltuutettu ja toimittaja. Vuonna 2006 hänet nimitettiin Euroopan historian professoriksi Helsingin yliopistoon, ensimmäisenä naisena yliopiston 375-vuotisen historian aikana. Tärkeimmiksi taustavaikuttajikseen hän mainitsi filosofian tohtorit Matti Klingen ja Päivi Setälän.

– Joskus myös sattuma korjaa satoa, jos on oikeaan aikaan oikeassa paikassa, Laura Kolbe lisäsi ja kertoi opiskeluaikanaan, jolloin hän innokkaasti

Seminaariin osallistui lähes 200 henkilöä, mukana myös Helsingin yliopiston sukupuolentutkimuksen opiskelijoita.

kuunteli Päivi Setälän luentoja aina eturivissä.

– Onni potkaisu, kun luennoitsija poimi eturivistä viisi tyttöä, jotka pääsivät hänen kanssaan Roomaan. Se oli hyvä alku uralle.

Päivi Setälä on ollut tärkeä tienviittoittaja myös Marjut Jyrkiselle - mentoreiden ohella.

– Päivi Setälä oli suomalaisen naistutkimuksen innokas puolestapuhuja, ja hänen aloitteestaan vuonna 1991 Helsingin yliopistoon perustettiin naistutkimuksen yksikkö, Kristiina-instituutti. Oppiaineen nimi vaihtui vuonna 2010 sukupuolentutkimukseksi, jonka professori olen nyt.

Kun Tekla kuulee, että Helsingin yliopistossa on sellainen oppiaine kuin sukupuolen tutkimus, hän ei ole uskoa korviaan. Sillä hänen aikanaan jo sana sukupuoli kuului niihin, joita ei ääneen lausuttu puhumattakaan, että tutkittaisiin sellaisia teemo-

ja kuin naisten johtajuus, miesten väkivalta ja seksuaalisuus. Naisista, sikäli kuin he kävivät koulua, kasvatettiin korkeataasoisia kodin naisia.

Tasa-arvo etenee etanan vauhtia

Laura Kolbe tuli seminaariin suoraan väitöstilaisuudesta, jossa väittelijänä oli nainen. Kun Tekla Hultin väitteli vuonna 1896, hän oli tiedemaailman outo lintu, valkoinen varis; täytyihän naisten tuolloin hakea vapautusta sukupuolestaan jo ylioppilastutkimuksen suorittamista varten. Tekla joutui hakemaan sitä toisenkin kerran virkanimitystä varten. Niinpä häntä kiinnosti kuulla, millainen on naisen asema tänä päivänä yliopistossa ja miten he pärjäävät nimityskilvassa.

Laura Kolbe kertoo, että nykyään ylioppilaista on jo valtaosa naisia ja Helsingin

yliopistossa väitelleistäkin jo kolmannes. He ovat tuoneet uusia tuulia yliopistoihin. Naisten ansiosta esimerkiksi sosiaali- ja kulttuurihistoria sekä arjen asiat ovat nousseet tärkeiksi tutkimuskohteiksi.

Kysymykseen, menestyvätkö naiset nykyään yliopiston nimityskilvassa, kun naisprofessoreita on harvassa, Laura Kolbe vastasi: kyllä ja ei. Vaikka tasa-arvo pikkujalaa etenee, monet perinteiset yliopistot, kuten Oxford ja Cambridge, ovat edelleen miesten linnakkeita. Naisverkostot ovat vielä hauraat. Hän naurahtikin, että kyynärpäät lonksuen on edetty.

Naisten urakehityksessä Marjut Jyrkinen yhtyi kollegaansa: – Koko ajan mennään toki eteenpäin, mutta kehitys on hidasta.

Kuullessaan tämän Tekla kysyi, pitäisikö yliopistojen uudistua. Millaisia muutoksia tarvittaisiin, että naiset ja mie-

het voisivat edetä akateemisella urallaan tasa-arvoisesti?

Marjut Jyrkisen mielestä yliopistot ovat vanhakantaisia, hyvä veli -verkostot ovat vahvat eikä nykyinen kutsumenettely suosi naisia virkanimityksissä. Vaikka väitelleistä nykyään noin puolet on naisia, professorikunnasta heitä on vain neljänneksen. Kun naiset ovat väitelleet, he katoavat ikään kuin mustaan aukkoon. Kutsumenettelystä tulisikin luopua ja valinta olisi tehtävä avoimen hakumenettelyn kautta.

Tasa-arvokehitys etenee yliopistoissa etanan vauhtia. Naisten aseman parantamiseksi olisi puututtava rakenteisiin, sillä naiskysymys on ihmisoi-keuskysymys.

Kansalaisaktiivisuus vaikuttaa uraan

Tekla Hultin oli oman aikansa kansalaisaktivisti: hän taisteli naisten oikeuksien puolesta, työskenteli aktivisti- ja jääkäri liikkeen hyväksi, oli perustamassa salaista neuvostoa, naiskagaalia, joka tuki miesten kagaalitoimintaa boikotoiden laitonta asevelvollisuutta ja salakuljettaen kiellettyjä painotuotteita – joskus myös aseita – helmojensa kätköissä. Myöhemmin Venäjän sortotoimia vastustaessaan hänet pidätettiin virantoimituksesta.

Nyt Teklaa kiinnosti kuulla, millaiset asiat saavat nykyaktivistin liikkeelle. Onko ja mitä hän on valmis vaarantamaan ajamansa asian eteen etenkin silloin, kun toimii voimassa olevien lakien vastaisesti?

– Kyllä nykyajan aktivisti panee paljon likoon ja ottaa isoa riskiä, **Kati Pulli**, eläinten oikeuksien puolustaja vastaa.

– Aktiivinen kansalaistoiminta vaikuttaa edelleen uraan ja siinä etenemiseen. Esimer-

Unto Hämäläinen suri nuorten miesten heikkoa äänestysintoa.

Leena Krohn toivoi Tekla-näytelmää esitettävän juhlapäivänkin jälkeen.

kiksi pienessä Lapin kunnassa hän saattaa menettää työpaikkansa nostaessaan kriittisesti päivänvaloon poliitikkojen puoltamatta jääneitä asioita.

Myös kynnyksille, että eläinten hyvinvoinnin puolesta työskentelevä tuomitaan internetin kautta, on Kati Pullin mukaan matala. Hän on itsekin saanut uhkauksia ja vihapuheita.

Kati kertoo valinneensa aktivisminsa kohteeksi eläinten hyvinvoinnin, koska haluaa tuoda päivänvaloon eläimille kipua ja huonovointisuutta aiheuttavia asioita ja toimia niiden välttämiseksi.

– Moni ajattelee toisin ja katsoo, että ihmisiä kuuluu kohdella hyvin, mutta ei eläimiä.

Kysymykseen, mikä saisi nykyihmiset lähtemään liikkeelle laittomien keinoin, Kati Pulli vastasi ympäristö- ja eläinsuojeluasian olevan sellainen.

– Jotta saadaan tärkeää materiaalia, osa aktivisteja voi turvautua laittomiin salakuvauksiin.

Itse hän poliitikkana ja lainsäädäntöön muutoksia halutessaan vaikuttaa median ja poliittisen toiminnan kautta.

– Olen ollut usein eduskunnan kuultavana, kun on ollut kyse lainsäädännön muuttamisesta eläinten hyväksi.

Kuunneltuaan Kati Pullia Tekla totesi, että hän voisi hyvinkin olla tämän päivän ”ketututyttö”.

Naisia päivälehtien johdossa vähän

Tekla kertoi, että häntä oudokuttiin, kun hän vuonna 1893 meni ensimmäisenä naisena toimittajaksi Päivälehteen. Silloin lehden tekijöitä pidettiin erikoisena joukkiona ja lehteä itse Belsebubin puhutorvena. Millainen tilanne on nyt? Onko lehdillä nykyään valtaa ja miten niihin suhtaudutaan ja ovatko naiset tuoneet uutta henkeä journalismiin?

Vallasta **Unto Hämäläinen** totesi, että joillakin lehdillä on sitä edelleen.

– Lehtiä luetaan, ja toimittajat saavat paljon palautetta: se on nopeaa ja suoraa, mutta

enimmäkseen kielteistä. Sanomalehdet ovat nykyään kaato- paikka, johon lukijat purkavat ennakkoluulojaan ja paha mieltään.

Keskustelun kääntyessä tasa-arvokysymykseen Unto Hämäläinen totesi, että se on politiikassa pisimmällä, muu yhteiskunta kulkee jäljessä. Eeva Koskinen oli tästä samaa mieltä, mutta kysyi:

– Miksi sanomalehtiä johtavat edelleen valtaosin miehet, vaikka toimittajista enemmistö on naisia.

Tekla Hultin oli myös maan ensimmäinen naispuolinen päätoimittaja Isänmaan Ystävät -lehdessä. Oli siis aihetta kysyä, miksi reilusti yli 100 vuotta myöhemmin naisia on yhä vähän ainakin päivälehtien päätoimittajina.

Eeva Koskinen arveli yhdeksi syyksi miesten paremmat verkostot, minkä vuoksi miesten urakierto on nopeampaa. Naisten pääsy johtopaikoille on hidasta.

Teklaa kiinnosti myös lehtien vaikutusvalta. Onko sitä nykyisillä? Tästä toimittajat olivat eri mieltä. Unto Hämäläisen mielestä internetin tulo on muuttanut koko järjestelmää:

– Toimittajan rooli aloitteentekijänä on käynyt rajalliseksi.

– Tiedotusvälineillä on yhä valta nostaa tai olla nostamatta asioita esille, Eeva Koskinen huomautti.

– Naiset eivät ole kuitenkaan tuoneet uutta journalismin sisältöihin. Syynä voi olla esimerkiksi se, että juttuja, jotka käsittelevät naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, ei koeta yleisesti kiinnostaviksi eikä niitä siksi julkaista. Eikä naisten tulo johtoon ole juuri muuttanut asenteita.

Helsingin Sanomien Säätiön yliasiamies Heleena Savela ja Naistoimittajien Seija Nummijoki odottelevat toimittajien puheenvuoroa.

Miehille kaivataan kansalaiskasvatusta

Keskustelunaiheeksi nousi myös äänestäminen. Tekla Hultin, yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden tulisi luulla ajaja nykytoimittajilta, miksi 2000-luvun Suomessa ei enää kunnioiteta äänioikeutta. Miksi uurnilla kävijöiden määrä hiipuu vaali vaalilta, vaikka naiset äänestävät nykyään miehiä aktiivisemmin.

– Nuoret miehet ovat riskiryhmä, Unto Hämäläinen kertoi ja perusteli väitettään sillä, että 1980-luvulta alkaen naisten

äänestysaktiivisuus on kaiken aikaa noussut, mutta miesten aktiivisuus laskenut.

– Tämä alkaa olla mieskysymys. Jos nuorena ei käy äänestämässä, ei anna ääntään vanhempanakaan, Unto Hämäläinen muistutti naiskuulijoille.

Teklan mielestä nuoret miehet taitavat tarvita kansalaiskasvatusta.

Tähän Unto Hämäläinen arveli, että yksi syy voi olla talouden ja politiikan eriytyminen. Miehet vaikuttavat talouselämässä. Poliitikka ei kiinnostaa heitä, koska poliitikot eivät nykyään voi juuri vaikuttaa ta-

louselämään. Erityisen huolestuttavana molemmat toimittajat pitivät nuorten miesten alhaista äänestysaktiivisuutta, sillä jos ei äänestä nuorena, ei todennäköisesti äänestä vanhanakaan. Unto Hämäläinen tuumikin, että äänestäminen alkaa olla miesasiakysymys.

Toimittajien keskustelu päättyi Teklan huomautukseen, että työskäkaa riittää tulevillekin sukupolville.

Tekla esimerkiksi nykypoliitikoille

Tekla Hultin teki mittavan uran myös politiikassa: hän toimi kansanedustajana 1908–1924 ja sen jälkeen kuusi vuotta Helsingin kaupunginvaltuutettuna. Nuorena poliitikko oli hänelle ”favorithobby”, mutta viimeisinä parlamenttivuosinaan hän kyllästyi politiikkaan ja vetäytyi syrjään todeten: ”Minulla on vapaa kynä, ja voihan silläkin vaikuttaa”.

Naisparlamentaarikkoja seminaarissa edusti kansanedustaja **Leena Rauhala**. Tekla Hultinia hän kuvasi monipuolisena ja moniosajana, valtionaisena, joka paneutui työhönsä. Jota ei siivittänyt ura vaan halu oppia. Ja joka ei profiloitunut vain naiskysymyksissä, vaan ajoi kaikkien ihmisten asiaa.

– Tekla Hultinia eteenpäin vievä voima oli hänen positiivisuutensa. Hän eli suurten muutosten aikaa, mikä vaati vahvaa tietopohjaa ja osaamista. Ilman niitä ei synny oikeita ratkaisuja. Hän oli rohkea ja uskoi omiin kykyihinsä, Leena Rauhala hehkutti päiväsankaria ja lisäsi, että näin meidän pitäisi tänäänkin toimia. Raivata tietä rohkeasti taistellen, murtaa lasikatkoja ja olla asenteiden tienraivaaja. Ja – ennen kaikkea – hankkia Teklan tavoin hyvät koulutus ja hyvät tiedot.

Leena Rauhala totesi seminaarin heittäneen hänessä uusia ajatuksia.

Jarmo ja Kristiina Rähän keskustelukumppanina Helsingin entinen apulaiskaupunginjohtaja Paula Kokkonen.

Naisasianainen vai ei?

Lopuksi Leena Rauhala heitti kysymyksen, joka usein esitetään Tekla Hultinin kohdalla: oliko hän naisasianainen vai ei. Samaa kysyi myös näytelmämme Tekla, mutta – ennen kuin hän ehti vastata – joku katsojista huusi: – Oli!

Välitajalla virkistettiin Reilun kaupan kahvilla, kaupungintalon omenapiirakalla ja savuporocanapélla.

Samaan kertoi päätyneensä myös Leena Krohn: – Vaikka Tekla ei itse korostanut olevansa naisasianainen, monet hänen ajamansa asiat olivat sitä.

Leena Rauhala luonnehti Tekla Hultinin olleen pätevä naiskansanedustaja, ei naisasianainen.

– Vaikka hän murehti naisasioiden – muun muassa avioliittolain – edistyvän kovin hitaasti, hän ei profiloitunut vain sukupuolensa edustajaksi. Hänellä ei liioin ollut tukena naisverkostoja, vaikkakaan ilman läheisten ja ystävien tukea hän ei olisi saavuttanut tavoitteitaan, joista tärkein oli itsenäisyyden kehittäminen.

Teklan tapaa eli viedä miesten kanssa toimien yhteiskunnallisia asioita eteenpäin molemmat Leenat suosittelivat myös aikamme naisille.

– Ilman Tekla Hultinin ja Leo Mechelinin yhteistyötä emme olisi saaneet naisille äänioikeutta, Leena Krohn totesi ja kertoi lukeneensa, että Leo

Mechelin esittäessään asiaa Venäjän keisarille puhui ranskaa.

Teklan perinnöstä hän toteusi, että se on hänen toimintatavoissa.

– Tekla Hultin oli rohkea, nykyaikainen ja ainokainen. Hänellä on ollut suuri rooli yhteiskuntamme kehityksessä. •

Tekla Hultinin maalaama omakuva.

TEKLA HULTIN: Kun minä opiskelin yliopistossa, me naiset emme saaneet kuulua osakuntaan, meidän emme oikeastaan olleet oikeita ylioppilaita.

Saimme erivapauden sukupuolestamme huolimatta. Niinpä me perustimme kerhon, jota kutsuimme nimellä De kvinnliga. Yliopiston rehtori antoi meidän tehtäväksemme valvoa, että naisopiskelijat käyttäytyivät hyvin ja siveellisesti. Kaikki yliopistoelämään liittyvä oli naisille uutta, niinpä suunnitelimme naisylioppilaille ihan oman ylioppilaslakinkin.

TEKLA HULTIN: Väitöskirjani käsittelee rautatehtaita Ruotsin vallan aikana. Tutkijanurani päättyi väitöskirjaan, mutta ystäväni Alma Söderhjelm nimitettiin vuonna 1906 yleisen historian dosentiksi ja 1927 hän sai henkilökohtaisen professorin Åbo Akademissa. Alma haki professuuria myös Helsingin yliopistosta, mutta ei tullut valituksi, koska oli väärää sukupuolta. Olen kuitenkin ylpeä siitä, että olin ensimmäisten opiskelevien naisten joukossa ja sain tohtorin arvon toisena naisena Suomessa, kolme päivää lääketieteen tohtori Karolina Eskelinin jälkeen. Alma, Karolina ja minä kuulimme kaikki De kvinligoihin ja tuimme toinen toisiamme.

LEENA JÄÄSAARI:

OLI KUNNIA TUTUSTUA TEKLA HULTINIIN

Osallistuin Tekla Hultinin juhlaseminaariin osana Helsingin yliopiston sukupuolentutkimuksen kurssia. Yliopiston kautta pääsen osallistumaan erilaisiin seminaareihin, mutta tämä suomalaisen Naisliiton järjestämä tilaisuus oli todella ikimuistoinen ja erityinen. Harvemmin pääsee seuraamaan seminaaria, joka on pääosin näytelmä. Mukaansatempaava esitystapa loi seminaariin hyvän ja vapautuneen tunnelman, ja kaikilla näytti olevan hauskaa!

Kahvitauolla keskustelin monien naisten kanssa. Yksi ensimmäisistä asioista, joka minul-

ta kysyttiin, oli: ”Tiesitkö edes, kuka Tekla Hultin oli?” Vastasin rehellisesti, että en tiennyt. En usko, että Teklaa olisi tämä haitannut. Tiesin kyllä, mitä Tekla edusti ja vielä tänäkin päivänä symboloi: naisten oikeuksia ja vapauksia. Uskon, että tieto hänen työnsä elävästä perinnöstä tekisi hänet onnelliseksi. Tekla vaikuttaa ihmiseltä, joka arvosti naisten puolesta tekemiään saavutuksia, ei niinkään ulkoista mainetta ja mammonaa. Oli suuri kunnia osallistua Tekla Hultinin juhlaseminaariin ja muistoakcion kikutukseen. •

Maamme-laulu ja hurraahuuto Teklalle kruunasivat Tekla Hultinin aukion kukituksen, jota johti Naisliiton puheenjohtaja Kirsti Ojala.

Tekla Hultin sai nimikkoaukion

Tiistaina kahdeksantena huhtikuuta Helsingin kaupunkisuunnittelulautakunta teki päätöksen, jota Suomalaisessa Naisliitossa oli pari vuosikymmentä odotettu. Tekla Hultin, aikansa merkittävä yhteiskunnallinen vaikuttaja ja Naisliiton ensimmäinen puheenjohtaja, sai nimikkoaukion Helsingin sydämessä, osan Sanomatalon vieressä olevasta Mannerheimin-aukiosta.

Nimilaatan vielä puuttuessa kukkavikhoon kiinnitettiin Teklan kuva.

Kun naisliittolaiset ystävineen vaelsivat Tekla Hultinin juhlaseminaarin jälkeen perjantaina 11. huhtikuuta kukittamaan aukiota, moni totesi, että paikka on parempi kuin he olivat uskaltaneet uneksia. Tekla Hultinin nimeä kantava aukio on Sanomatalon ja Kiasman välissä oleva aukio portaitseen, joiden alapäässä avautuu näkyä Eduskuntatalolle. Paikka on symbolinen, sillä Tekla Hultin oli 1890-lu-

vulla vakituksena toimittajana – ensimmäisenä naisena Suomessa – Helsingin Sanomien edeltäjässä Päivälehdessä. ja vuodesta 1908 lähtien lähes 20 vuotta parlamentaarikkona. Asiasta oli uutisoitunut Helsingin Sanomat jo edellisellä viikolla aukeaman jutussa ja – kun virallinen päätös aukiosta oli tehty – kertonut siitä seuraavana päivänä. Niinpä seminaarin avaaja saattoi kertoa juhla-välle uutisen ja kutsua heidät aukion kukitukseen seminaarin

jälkeen. Samalla hän kiitti nimistötoimikunnan sihteeriä Johanna Lehtosta, joka vuodesta toiseen oli vastannut kärsivällisesti Naisliiton ja sen Helsingin osaston kirjelmiin ja kertonut, että nimiasia oli harkinnassa, mutta sopivaa paikkaa ei ollut vielä löytynyt.

Tekla Hultinin 150-juhlavuonna nimikkoaukio vihdoinkin löytyi – Suomalaisen Naisliiton ja sen Helsingin Osaston parin vuosikymmenen sitkeän kirjelmöinnin jälkeen. Esimerkiksi vuonna 2011 Minna-lehti puhisi pääkirjoituksessaan, että puhuva papukajakin on jo saanut Helsingistä nimikkopolun, mutta sitä ei kuulu naisaktivistille, joka menetti puoleksi vuodeksi virkansa ja palkkansa uskallettuun kirjoittamaan brittilehteen venäläistämistoimista.

Vuosi sitten myös Naisliiton toimittajat liittyi Teklan nimikkokadun, -tien, -kulman kan-

nattajiin, ja Helsingin Sanomat kannatti parikin kertaa ehdotusta.

Nyt Helsingin sydämessä on aukio, jonne naiset voivat sopia treffit Stockan kellon sijaan. Nimilaatan Tekla Hultinin aukio saa kesällä. •

VAHVA NÄYTE NAISTEN YHTEISTYÖSTÄ

Ajatus Tekla Hultinin juhlaseminaarista virisi vuosi sitten Naisliitossa, jolloin kunniapuheenjohtaja **Leena Krohn** ehdotti sitä Naisliiton hallitukselle ja sai hyväksynnän. Myös kolme sisarjärjestöä, Suomen Naisyhdistys, Suomen Akateemisten Naisten Liitto ja Nais-toimittajat, innostuivat ajatuksesta ja valitsivat edustajansa eli **Seija Sihvolan**, **Liisa Linnasen** ja **Eeva Koskisen**. Kun

mukaan tulivat myös Päivälehdessä museon **Saila Linnahalmel**, eduskunnan naisverkoston **Ulla Hirvonen**, Helsingin yliopiston sukupuolentutkimuksen **Marjut Jyrkinen** ja **Aino-Maija Hiltunen** sekä Naisjärjestöjen Keskusliiton **Leena Ruusu-vuori**, oli taustaryhmä koossa. Avukseen se sai kaksi Teklan ja hänen elämäntyönsä hyvin tuntevaa. Toinen heistä oli **Jarmo Räihä**, Teklan omainen, joka otti viime kesänä omatoimisesti Naisliittoon yhteyden ja toimi aktiivisesti niin Tekla Hultinin nimikkokatuasiassa kuin seminaarin järjestelyissä. Toinen oli taas **Venla Sainio**, joka on väitellyt Teklasta ja tuntee tämän elämän ja työsaavutukset parhaiten Suomessa. Pian joukko täydentyi **Emma Paju-Torvaldsilla**, joka alkoi valmistella

vuoropuhelua Teklan ja aikamme tiedenaisten, aktivistien, toimittajien ja parlamentaarikon kanssa.

Naisliiton puolesta työryhmässä ovat olleet **Leena Krohn**, **Maritta Pohls** ja vetäjänä **Maija Kauppinen**.

Tämä ryhmä – 14-henkinen – kokoontui kuukausittain. Eikä turhaan, sillä onnellisten tähtien ja suotuisten tuulien saattamana se rakensi Tekla Hultinin 150-vuotisjuhlaseminaari, jonka pitopaikaksi Helsinki antoi kaupungintalonsa kauniin juhlasalin.

Rahallisesti seminaaria ovat tukeneet Helsingin Sanomien Säätiö, Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö, Naisten Kulttuuriyhdistys ja Naisjärjestöjen Keskusliitto. •

Helsingin Sanomat julkaisi aukeaman jutun Tekla Hultinista 4.4.2014.

NAISSA ON VAHVAA ENERGIAA

– Heräsin naisasiaan varsin myöhään, säveltäjä Kaija Saariaho totesi joulukuussa Naisliitossa, jonne Vantaan liike- ja virkanaiset olivat järjestäneet juhlan Vuoden 2013 naiselle.

Herätyksen Kaija Saariaho sai Naisasialiitto Unionissa, jonne hänet oli pyydetty puhumaan urastaan. Kun hän lopetti puheensa, kuulijat totesivat:

– On sääli, ettet puhua naisasiasta.

Säveltäjä kertoi, että lause jäi soimaan hänen mieleensä:

– Olin 30 vuotta keskittynyt vain musiikkiin ja kokenut naiskysymyksen kiusalliseksi. Mutta kun mietin asiaa, oivalsin, että nuoret naiset – muun muassa oma tyttäreni, joka opiskelee New Yorkissa – olivat samassa tilanteessa kuin itse olin ollut nuorena.

Niinpä Kaija Saariaho, tuore kunniaohtori, alkoi puhua naisasiaa. Painottaa, että naisissa on vahvaa energiaa.

– Nuorten naisten pitäisi ymmärtää tämä ja ottaa rohkeasti haasteita vastaan.

Palaute puheista on ollut positiivista.

Rakkaus säveltämiseen syntyi varhain

Kaija Saariaho on syntynyt Helsingissä, asuu nykyään Pariisissa ja matkustaa eri puolille maailmaa. Aurorankadulle kukitettavaksi hän tuli suoraan New Yorkista.

Toiveen kertoa urastaan säveltäjä lunasti aloittaen lapsuudesta, jonka täytti musiikki.

– Vaikka kotini ei ollut mitenkään musikaalinen, aloitin

– On löydettävä itsestä se, mikä on elämässä tärkeää, Kaija Saariaho korostaa.

musiikkiopintoni varhain. Soitin viulua, pianoa ja urkujakin, kävin Steiner-koulua. Suuren kriisin koin 19–20-vuotiaana, jolloin aloitin opiskeluni Sibelius-Akatemiassa. Uravalintani mykisti isäni – hän ei puhunut minulle kolmeen vuoteen. Jäl-

keenpäin ymmärsin, että hän oli huolestunut toimeentulostani. En kuitenkaan voinut tehdä toisin, koska minulla ei ollut valinnanvaraa. Halusin keskittyä musiikkiin, säveltää, sillä musiikki oli soinut päässäni pienestä alkaen.

Sibelius-Akatemiassa Kaija Saariaho opiskeli sävellystä Paavo Heinisen johdolla. Sävellyksdiplomin hän suoritti vuonna 1983 Freiburgissa ja opiskeli samoihin aikoihin tietokonemusiikkia kuulussa pariisilaisessa Ircam-instituutissa. Siellä hän tapasi nykyisen miehensä, säveltäjä Jean-Baptiste Barrièren.

Säveltäjänä Kaija Saariaho kuuluu samaan viiterühmään kuin opiskelutoverinsa Magnus

Kansanvälinen menestys tuli hiipien

Vaikka Kaija Saariaho sanoo, ettei koskaan tähdännyt kansainväliselle uralle, hän on tällä haavaa kansainvälisesti menestyneimpiä suomalaissäveltäjiä. Ja harvinaisuus naissäveltäjänä, sillä heitä on edelleen ällistytävän vähän.

– Saksassa ja Ranskassa on muutama taidemusiikin sävel-

melkein huomaamatta, ja isäkin on leppynyt. Myös palkintoja ja kunnianosoituksia on satanut, ja hänet on nimitetty useammankin yliopiston kunniaohtoriksi. Jo vuonna 2003 hän sai arvostetun Grawemeyer Award -palkinnon oopperasävellyksestään *Kaukainen rakkaus* ja vuonna 2009 Wihurin Sibelius-palkinnon. Viimeisimpiin kuuluu Polar-palkinto, musiikin Nobel, jonka Ruotsin kuningas Kaarle Kustaa ojensi säveltäjälle viime vuonna.

Lokakuussa 2012 Kaija Saariaho täytti 60 vuotta. Merkipäivää juhlittiin monin tavoin. Helsingin Musiikkitalossa oli hänen vokaalimusiikkiinsa painottuva kolmen konsertin minifestivaali, johon säveltäjä itse osallistui, Hämeenlinnassa taas konsertti, jossa kuultiin Saariahon varhaistuotantoa Sibelius-Akatemian nuorten laulajien suulla. Itse säveltäjä ei ollut konsertissa, mutta tuli kuulijoita lähelle suorassa videohaastattelussa kotoaan Pariisista.

Tärkeintä elämässä on rakkaus

Joulukuussa Aurorankadulla kysyin Kaija Saariaholta, onko hänellä uutta oopperaa työn alla. Hetken epäroityään hän vastasi – vaikkakin vastoin periaatettaan – että hän säveltää parhaillaan uutta teosta, jonka Pariisin ja Amsterdamin oopperat ovat tilanneet. Kantaesityksensä teos saa vuonna 2014.

Varmaankin se – samoin kuin kolme aikaisempaa oopperaa *Kaukainen rakkaus*, *Adriana Mater* ja *Émilie* – käsittelee myös rakkautta. Se on Kaija Saariahon mielestään tärkeintä maailmassa ja sen hän on antanut myös lapsilleen, Alexille ja Aliisalle, elämänohjeeksi. •

Kaija Saariaho toimi onnettarena illan arpajaisissa. – Kuva: Maija Kauppinen.

Lindberg, Eero Hämeenniemi ja Esa-Pekka Salonen. Heidän kanssaan hän oli perustamassa nykymusiikkia edistänyttä Korvat auki -yhdistystä, joka arvosteli kärkkäästi muun muassa oopperaa luutuneeksi ja vanhanaikaiseksi taidemuodoksi.

Myöhemmin modernistit ovat tulleet toisiin ajatuksiin.

täjä, ja Suomessa ainakin Lotta Wennäkoski, säveltäjä luettelee. Hänelle on jäänyt mieleen konsertti Amsterdamin, kun eräs kuulija tulija onnittelemaan ja sanoi, että hänen oli vaikea uskoa kuulemaansa naisen sävellykseksi.

Menestyksen säveltäjänä Kaija Saariaho kertoo tulleen

TEKSTIT: TERTTU VÄLIKANGAS, MARJATTA KERÄNEN JA MAIJA KAUPPINEN • KUVAT: RITVA RUNDGREN

Jokainen meistä on laulun arvoinen

Veikko Lavin laulu avasi tämän vuoden Kaisaniemen ajankohtaisseminaarin, jossa neljä elämäkertakirjoittajaa kertoi sanoin ja kuvin, miten elämäkerrat rakentuvat.

Tiedustelu-upseerin vaimon vaiettu tarina

– Tämä kirja käynnistyi kirjjeestä, jonka löysin eräänä päivänä kynnyksmatolta, filosofian lisensiaatti **Johanna Parikka Ahlstedt** kertoi näyttäen teosta, jonka kannessa oli vakavaimainen, kaunis nuori nainen. Kirjeen oli Yhdysvalloista lähettänyt Flóra Paasonen, jatkosodan tiedustelupäällikön Aladár Paasonen leski. Hän oli halukas kertomaan perheensä tarinan, josta oli vaiennut yli puoli vuosisataa.

Johanna Parikka Ahlstedt kiinnostui, sillä Aladár Paaso-

Johanna Parikka Ahlstedt kertoo, että Yle tekee dokumenttielokuvaa Flóra Bartha Paasosesta. Se lähetetään vielä tänä vuonna.

nen oli hänelle tuttu *Operaatio Stella Polariksesta, jota hän on tutkinut parikymmentä vuotta ja julkaissut siitä kirjan.

– Flóra asui Philadelphiasa, osasi suomea, kertoi olevansa 94-vuotias ja halusi tavata pian. Matkustin Flóran luo

ja tutustuin uskomattomaan unkarilaiseen naiseen ja hänen elämäänsä. Haastatteluista syntyi kirja Flóra Bartha Paasonen. Vaiettu tarina. Se ilmestyi viime syksynä, ja Flóra ehti nähdä sen ennen kuolemaansa joulukuussa.

Flóra syntyi Nagykorö-sissa Unkarissa. Vanhemmat kuuluivat alempaan aatelluokkaan, äiti oli yksityisyritystaja, isä eläinlääkäri. Tytär sai hyvän koulutuksen Sveitsissä, jossa hän omaksui tasa-arvoajatukset. Vuonna 1938 Flóra matkusti Suomeen, jossa tapasi Aladár Paasonen, kielitieteilijä Heikki Paasonen pojan. Aladár oli häntä 18 vuotta vanhempi ja toimi tuolloin Kyösti Kallion vanhempana adjutantina. Seuraavana vuonna he menivät naimisiin ja saivat asunnon Presidentin linnan vasemmasta siivestä.

Linnassa Flóra ystävyystyi Kaisa Kallion kanssa, joka opetti hänelle suomea. Kun pommit alkoivat putoilla Helsinkiin, hän matkusti presi-

Kaisaniemen seminaariin osallistui 120 kirjoista ja kirjoittamisesta kiinnostunutta.

dentin rouvan kanssa Nivalaan Kallioiden kotitalolle ja sieltä Tukholmaan, jossa syntyi poika Henry. Toinen lapsi, Tuulikki, syntyi Unkarissa Flóran vanhempien luona, samoin kolmas, Aino. Tällä välin Aladár Paasosesta oli tullut Mannerheimin tiedustelupäällikkö, yli 2 000 alaisen esimies. Heidän joukossaan olivat myös eversti Reino Hallamaan radiotiedustelijat, jotka nappasivat sala-sähkeitä kaikista maan kolkista ja avasivat ne. Tiedustelupäällikkö, jonka tehtävänä oli pitää yhteyttä sekä saksalaisiin että vihollisen edustajiin, sai näin tärkeää, ajankohtaista tietoa.

Ainon ristiäisten jälkeen Flóra lähti kahden lapsensa kanssa – tytär Tuulikki jäi isovanhempiensa luo – Helsinkiin ja sieltä edelleen Ruotsiin, jossa hän asui useassa paikassa. Kun tilanne Unkarissa kiristyi, Aladár sai järjestettyä myös tyttärensä muuton Tukholmaan. Täällä Flóra emansipoitui ja hankki itselleen ammatin: hän vuokrasi asunnon ja ryhtyi marsipaani-leipuriksi.

Sodan päättyttyä Venäjä vaati Aladár Paasosta sotasotaoikeuteen, joten tämän oli mentävä maan alle. Saatuaan Mannerheimilta erokirjeen hän lähti Ruotsin kautta Ranskaan ja sieltä edelleen Espanjaan, josta Sveitsiin kirjoittamaan

– Tämä prinsessa Calvocoressille kuulunut silkkihuivi on ollut kartanomme varjelluimpia aarteita, Erkki Wuolijoki näytti.

Mannerheimin elämäkertaan. Sodan jälkeen Flóra haki viisumia päästäkseen Sveitsiin ja sai sen, mutta Flóra Barthan nimellä. Hän myi marsipaaniyrityksen ja osti talon. Vihdoinkin perhe oli yhdessä,

ja lapset pääsivät hyviin kouluihin.

1950-luvun alussa perhe muutti USA:han, jossa Aladárista tuli Andrew ja hän pääsi CIA:n palvelukseen. Flóra suoritti maisterin tutkinnon audio-

logiassa ja opetti eläkeikänsä asti kuuroja lapsia. Kun puoliso sairastui 1970-luvun alussa luuydinsyöpään, Flóra istutti kotipihalle Flourtowniin suomalais-tyylisen metsikön, jossa Aladár viihtyi.

Johanna Parikka Ahlstedtin mukaan Suomi oli Paasosen perheelle tärkeä:

– Aladár rakasti Suomea, Flóralle Suomi oli sielunmaa ja Henrylle Abrahamin luvattu maa. Ainokin löysi sisäisen suomalaisuuden ennen kuolemaansa, mutta Tuulikille se on jäänyt vieraammaksi. •

*Operaatio Stella Polaris oli Suomen radiotiedustelun salainen evakuoiminen Ruotsiin syyskuussa 1944 Neuvostoliiton miehityksen pelossa. Sen rakensi Reino Hallamaa, jonka esimies oli Aladár Paasonen.

Isoäiti silkkihuivissaan pääsi valtaapitävien salonkeihin

– Isoisäni Waino Wuolijoki teki mittavan uran valtiomiehenä. Hänestä voimme lukea historiankirjoista. Niinpä keskityn tässä isoäitini Sylvin tarinaan, aloitti filosofian tohtori **Erkki Wuolijoki** puheenvuoronsa.

Erkki Wuolijoki kuuluu sukuun, josta on lähtenyt monta valtiomiestä: Isoisän isä oli valtiopäivämies, isoisä kansanedustaja, eduskunnan puhemies, ministeri ja lähettiläs. Isoisän veli Sulo toimi yhden kauden kansanedustajana ja myös hänen vaimonsa, Hella Wuolijoki, oli monessa mukana. Ulkoministeri Erkki Tuomioja on taas Sulo ja Hella Wuolijoen tyttären poika.

Erkki Wuolijoki, Wuolijoen kartanon nykyinen omistaja, on tehnyt työuransa biolääketieteen parissa. Eläkkeelle jäätyään hän perehtyi isovanhempiensa kirjalliseen jäämistöön.

Tästä aineistosta syntyi viime vuonna ilmestynyt teos Silinteri ja silkkihuivi.

Sylvi syntyi 1886 Impilahdella metsänhoitajaperheeseen. Hän sai kotoaan hyvät eväät elämää varten. Valistuneet vanhemmat halusivat, että tytär saisi ammatillisen koulutuksen, ja lähettivät hänet Tukholmaan Karoliiniseen instituuttiin opiskelemaan voimistelunopettajaksi. Opetus oli korkeatasoista ja monipuolista; varsinaisten oppiaineiden lisäksi opetettiin käytöstapoja ja tähdenettiin hyvän kielitaidon merkitystä. Päästötodistuksen saatuaan Sylvi muutti perheensä luo Hämeenlinnaan, jossa tapasi Waino Wuolijoen, tulevan puolisonsa.

– Se oli erikoinen avioliitto”, Erkki Wuolijoki huomautti. Sylvi oli suomenruotsalainen rojalisti, Waino suomenmielinen sosialidemokraatti. Tämä ei ollut kuitenkaan ongelma. Avioliitto oli tasa-arvoinen ja demokraattinen ja kesti Waino Wuolijoen kuolemaan saakka. Perheeseen syntyi kolme lasta.

1900-luvun alkupuolella naimisissa olevan naisen paikka oli koti, yhteiskunnalliset asiat kuuluivat miehille. Sylvi ajatteli toisin; hänen mielestään naisilla oli velvollisuuksia paitsi perhettään myös yhteiskuntaa kohtaan. Hän oli aikansa uranainen: tuki miehensä poliitista tehtävää ja edusti hänen rinnallaan. Itsenäisenä naisena Sylvi korosti, ettei edusta miestä vaan tämän asemaa.

Edustustehtäviä Wuolijoilla oli runsaasti varsinkin kun Waino nimitettiin vuonna 1927 Suomen lähettilääksi Berliiniin. Miestä seuraelämä ei juuri kiinnostanut, mutta Sylvi viihtyi salongeissa. Hän hallitsi small talkin, ja seurustelu oli hänen mielestään tärkeä osa edustamista.

Sylvillä oli Erkki Wuolijoen mukaan myös hyvä huumorintaju. Kun hän erällä diplomaattipäivällisillä kuuli, että presidentti Paul von Hindenburg kerää merkkihenkilöiden hattuja, hän kysyi Mannerheimin Helsingissä tavatessaan, voisiko saada muistoksi hänen koristeellisen koppalakkinsa. Marski suostui pyyntöön. Niinpä Hindenburg yllättyi, kun hänelle erällä päivällisillä ojennettiin tarjottimella Mannerheimin koppalakki.

Berliinissä Wuolijot näkivät kansallissocialismin nousun ja Hitlerin nimityksen valtakunnankansleriksi. Koska Waino Wuolijoki ei hyväksynyt politiikkaa, hänet siirrettiin 1933 lähettilääksi Osloon. Talvisodan aikana Sylvi kirjoitti isänmaallisia kirjoja, joiden tuotto käytettiin Suomen hyväksi, ja auttoi suomalaislapsia ja sotainvalideja turvaan Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan. Kun Saksa miehitti Norjan, Wuolijot palasivat Suomeen. Sylvi viihtyi maalla niin hyvin, että kun hän 1947 jäi leskeksi, hän vietti kesät maalla Hauholla ja talvet Helsingissä. Hän kuoli vuonna 1972.

Erkki Wuolijoki totesi, että Sylvi oli naisasianainen rohkaistessaan omalla esimerkillään naisia laajentamaan reviiriään kodin ulkopuolelle.

– Näyttelijä Elli Tompurin tavoin hän ajatteli, että nainenkin voi tehdä mitä tahansa. Hyvä koulutus ja kielitaito auttoivat Sylviä elämään tasa-arvoista ja itsenäistä elämää. Samoja taitoja tarvitsee myös nykyainen.

Hyvän kielitaitonsa ansiosta Sylvillä oli paljon myös ulkomaisia tuttavuuksia. Heihin kuului muun muassa Alma Everts, jonka äiti oli kreikkalainen prinsessa Angelia Calvocoressi. Jäätyään leskeksi prinsessa oli

solminut avioliiton suomalaisen upseerin ja seikkailijan Becher-Beyn kanssa. Mies kuoli 1907, mutta vasta 1931 hänen uurnansa toimitettiin Suomen lähetystöön Berliiniin kotimaahan lähetettäväksi. Uurnan mukana oli prinsessa Calvocoressin 1870-luvulta peräisin oleva hopealangoin, korallein ja paljetein koristeltu silkkihuivi, Alaman lahja Sylville.

Kaarisillan nainen nousi pakolaisesta olympiavoittajaksi ja akateemikoksi

– Kun aloimme kirjoittaa isoäitini Aale Tynnin elämäkertaa Hymyily, kyynel, laulu, äitini Riitta Seppälä valitsi avoimuuden asteeksi, että kaikki kerrotaan, paljasti filosofian tohtori **Mikko-Olavi Seppälä** esitelmänsä kohteen, Kaarisillan naisen.

Tämä oli helppo toteuttaa, sillä Seppälöillä oli käytössä perhearkisto, sisarusten ja kouluaikeisten ystävien välisiä kirjoituksia sekä lehtiartikkeleita ja kirjailijahaastatteluja, joista erityisen ansiokkaaksi osoittautui Kaarina Salan SKS:lle tekemä haastattelu. Asiakirjoja kirjoittajaparin käyttöön antoivat myös WSOY, Minna Canthin seura ja Suomen Kirjailijaliitto.

– Niinpä kirjassa kuuluu muun muassa tyttönorssilais-Aalen riehakas ääni bailuista ja kledjuista Helsingin kouluslangilla, Mikko-Olavi Seppälä totesi.

Aale Tynni syntyi loka-kuussa 1913 Inkerissä ja kuoli lokakuussa vuonna 1997 Helsingissä. Perhe muutti vuonna 1919 vallankumouksen jaloista Suomeen, jossa isä toimi suomenopettajana. Aale Tynni kävi Helsingin Suomalaista Tyttölyseota, ”Tyttönorssia”, jossa kasvoi ajattelutavaltaan ja ihan-

Mikko-Olavi Seppälä kertoi, että isoäitini Aale Tynni jäi lapsenlapsilleen hieman etäiseksi. Kesämökillä hän kuitenkin kertoi heille paljon loruja.

Märta Tikkanen kertoo kirjoittaneensa avioliittovuosinaan aina öisin ja voineensa tuolloin myös paremmin.

teiltaan itsenäiseksi. Hänen historian- ja suomenopettajansa oli Hilja Vilkkemaa, Vilkkari, jota Aale ihaili ja osallistui hänen Suomalaisessa Naisliitossa järjestämäänsä opintopiiriin, jossa tytöille opetettiin yhteiskuntaoppia ja naisasia-aatetta. Ylioppilaksi kirjoitettuaan Aale aloitti kotimaisen kirjallisuuden opiskelun Helsingin yliopistossa. Hän valmistui vuonna 1935

filosofian kandidaatiksi 1936 ja ”peri” isänsä suomenopettajan viran.

Avioliiton Aale Tynni solmi 1940 historian tutkija Kauko Pirisen kanssa. Lapsia syntyi kolme: Matti, Riitta ja Annikka. 1940-luvun lopulla Aale rakastui kansanrunouden ja mytologian tutkija Martti Haavioon, kirjailijanimeltään P. Mustapäähän. Kun hänen vaimonsa Elsa Enäjärvi-Haavio kuoli, Martti Haavio kosi Aale Tynniä, mutta puoliso kieltäytyi antamasta eroa. Vasta vuonna 1960 Tynni ja Haavio solmivat avioliiton, joka kesti Martti Haavion kuolemaan, vuoteen 1973. Sen jälkeen Aale Tynni eli leskenä 25 vuotta.

Riitta Seppälä saattoi Aale Tynnin ja Martti Haavion rakkaustarinan julkisuuteen vuonna 2005 kirjalla Kuva kaivattuni. Se pohjautuu käsikirjoitukseen, jonka Aale oli merkinnyt salaiseksi elinajaksi.

Mikko Olavi Seppälä toteaa, että Aale Tynnin elämäntarinan kirjoittaminen oli mieluisa velvollisuus. Olihan kohteena isoäiti, jonka yksityiselämässä oli draamaa ja dramatiikkaa. Pakolainen ja runoilija, joka *Jatkuu seuraavalla sivulla.*

voitti lyrikkasarjan kultamitalin Lontoon olympialaisissa ja julkaisi viimeisimmän teoksen 75-vuotiaana. Suomentaja, joka sai 1982 akateemikon arvon.

Tutkijan mukaan Aale Tynni oli perinpohjainen työssään. – Hän kirjoitti esimerkiksi kahdeksan kertaa suomentamansa Tuhat laulujen vuotta.

Ensimmäisen runokirjansa Kynttilän sydän Aale Tynni julkaisi 1938. Aale esiintyi mielellään ja muisti ulkoa paljon omia ja muiden runoja. Lyriikan ohella hän julkaisi suomenoksia, lastenkirjoja, lukukirjoja ja esseitä. Varsinkin hänen äiti-lapsi -runonsa ovat olleet suosittuja, ja runoilija itsekin on pitänyt näitä tärkeimpinä. Vuonna 1949 Aale Tynniltä ilmestyi kokoelma Ylitse vuoren lasisen, jossa rytminen runous on viety ääripisteeseensä. Sen jälkeen runoilija muutti tyyliään. Mitallinen runous muuttui tyylytellyksi, runokieli puhdistui ja tapahtui suuren linjan murros. Aale Tynni arvosti mittoja.

Mikko-Olavi Seppälä totesi lopuksi, että Aale Tynnin metriikka ei voi mahduttaa yhteen kirjaan ja toivoi, että joku kirjallisuuden opiskelija tekee siitä opinnäytetyönsä.

Suvun tarinoista kehkeytyi vuosisadan rakkaustarina

– Hyvät ystävättäret, tervehti suomenruotsalainen kirjailija **Märta Tikkanen** kuulijoitaan. Ja jatkoi, että naisten ystävyys on ollut aina hänelle hyvin tärkeää.

– Kaikista läheisimmät naiset ovat kulkeneet mukanani samalta hiekkalaatikolta samoihin kouluihin. Ja edelleen me, lähes 80-vuotiaat ”tytöt”, pidämme yhtä.

– Miehet tulevat ja menevät, mutta ystävättäret säilyvät, hän tiivisti.

Toinen, tyttöjäkin rakkaampi nainen, on hänelle ollut isoäiti, Emma Eleonora Stadius. Se näkyy myös jälkipolven nimissä: kirjailijan pojan tytär on Emma, samoin hänen tyttärensä.

Märta kertoi, että isoäiti asui lähellä ja oli hänelle hyvin tärkeä, sillä eivät edes äidit voi kaikkea tietää.

– Sain usein mennä lounaalle hänen luokseen, ja puhuimme kirjoista ja rakastavaisista. Isoäiti kertoi myös jännittäviä tarinoita muun muassa 1900-luvun alun sortokaudesta, jolloin hän monen muun naisaktivistin tavoin kuului naiskagaaleihin ja kuljetti salaisia viestejä sukisaan. Puolisoo, Uno, taas matkusteli ja perusti kansanopistoja Ruotsiin. Hänellä oli paljon samoja piirteitä kuin Henrikillä, Märtan puolisoilla. – Molemmat olivat esimerkiksi karismaattisia puhujia.

Emman ja Unon värikästä elämästä alkaakin Kaisa Korhosen kirjoittama näytelmä Vuosisadan rakkaustarina, Kansallisteatterin yleisömenestys viime vuodelta, jossa kuvataan kolmen sukupolven elämää. Märtan isovanhempien lisäksi parrasvaloissa ovat hänen vanhempansa Gösta ja Margit Cavonius sekä itse Märta ja hänen puolisonsa Henrik Tikkanen. Siis eräänlainen sukukronikka, mutta naisten silmin nähtynä. Historian kirjoitus naisten kautta on ollut hänelle aina tärkeää.

– Näitä kolmea sukupolvea yhdistää opettajuus, Märta huomautti. – Isovanhempani olivat pedagogeja ja kaikki heidän seitsemän lastaan olivat kansakouluopettajia ja menivät naimisiin opettajien kanssa. Vaikka äitini oli ihana opettaja, luova ja kiinnostunut opetta-

misesta, ja isäni koulutoimenjohtaja, vannon lapsena, ettei minusta koskaan tule opettajaa.

Mutta opettaja Märta tuli: toimittajan työn lisäksi hän on ollut lehtorina Drumsö Svenska Samskolanissa ja rehtorina Helsingin ruotsinkielisessä työväenopistossa, Arbiksessa.

Märta Tikkanen tunnetaan kuitenkin ennen kaikkea kirjailijana, rehellisinä ja rohkeana elämänsä ja avioliittonsa paljastajana. Vuonna 1976 ilmestynyt kirja Miestä ei voi raikata oli aikansa sensaatio. Samoin 1980-luvun alkupuolella ilmestyneet Vuosisadan rakkaustarina ja Punahilkka.

Kun Henrik Tikkanen kuoli vuonna 1984, Märta oli juuri täyttänyt 40 vuotta ja ajatteli elämänsä olevan nyt siinä ja edessä pelkkää lumisadetta.

– Mutta pari vuotta myöhemmin, kun Punahilkka ilmestyi, paistoi ja katolta putosi lunta. Huomasin, että elämä jatkuu. Lähdin Grönlantiin ja rakastuin. Ja kun myöhemmällä iällä rakastuu, ei ole mitään menetettävää.

Vaikka puolison kuolemasta on jo kauan, Märta ei edelleenkaan voi sanojensa mukaan kirjoittaa mitään tuntematta, että Henrik on kriitikkona ja sanoo: ”Tämähan on suurenmoista. Sinä kai aiot julkaista tämän. Olen niin ylpeä, että olen inspiroinut sinua.”

Esitelmänsä lopuksi Märta Tikkanen luki sitaatteja rakkaudesta, josta hän on kirjoittaessaan aina nauttinut, koska se on monivivahteinen asia, jota ei voi järjellä aina ymmärtää. •

”Kysyt minulta mitä sinä merkitset minulle ja äkkiä minusta tuntuu vaikealta vastata --”.

100-vuotias Suomi – naiset näkyviin

Tiedätkö kuka on Adele Weman? Entä Gretel Sommar, Anna Reding tai Aili Nurminen? Miksi Liike- ja virkanaiset valitsi Liisi Oterman vuoden naiseksi vuonna 1956? Tunnetko Rauha Hasselblattin tai Hilda Seppälän. Tiedätkö Lempi Lehdon toimintaa? Pistähän haku nettiin, ja huomaat, ettei sieltäkään selviä näistä naisista tai monista muista juuri mitään. Googlaa vaikka oman yhdistyksesi vaikuttajanaiset: mitä netti kertoo heistä.

Naisten tekemisiä on kirjattu yhteiseen muistiin allistytävän niukasti. Naisten historiaa tiedetään aivan liian vähän. Me Naisliitossa haluamme tähän muutoksen. Vuonna 2017 itsenäinen Suomi täyttää 100 vuotta. Juhlavuosi sai meidät suunnittelemaan hanketta, joka nostaisi itsenäistä Suomea monin eri tavoin rakentaneita naisia näkyviin.

Haluamme lisää tietoa siitä, mitä naiset ovat tehneet, miten he ovat vaikuttaneet suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseen ja miten he ovat eläneet ja miten selviytyneet elämän haasteista. Haluamme nostaa naiset näkyviin.

Suomalainen Naisliitto käynnistää nyt hankkeen, jossa haastamme oman liittomme sekä Naisjärjestöjen Keskusliiton ja Nytkiksen jäsenjärjestöt keräämään tietoa naisten panoksesta maassamme. Elämäkertoista kokoamme sivuston, joka on verkossa kaikkien saatavilla.

Naiset näkyviin -tietokantahanketta vetää Marita Pohls (oik.). Työryhmässä ovat mukana myös Nuppu Rouhiainen ja Anneli Mäkinen. – Kuva: Maija Kauppinen

Tietokantaan toivomme valtakunnallisia, paikallisia ja sukujen merkkinaisia, arjen sankarittaria, näkyviä ja näkymättömiä, äännekkäitä ja hiljaisia, järjestötyössä ahertaneita, innovatiivisia aloitteen tekijöitä, uusien polkujen avajia, auttajia, perustajia, tukijoita... naisilla on monen monta roolia!

Tietoja ovat esimerkiksi lyhyt esittely, lehtijuttu, kirjoissa olevat artikkelit tai elämäkertakirjoitukset, lyhyet tai vähän pidemmät. Voit myös haastatella isoäitiäsi, tätiäsi ja järjestösi kokenutta vaikuttajaa ja kirjoittaa siitä jutun. Kaikkea tietoa kaivataan.

Edessä on iso urakka. Ensin keräämme nimiä naisista, joille toivomme näkyvyyttä. Tämä keräysoy jatkuu koko hankkeen ajan. Työn seurauksella portaalla alamme kasata tietoa näiden nimien ympärille. Jo olemassa olevan materiaa-

lin, kuten maininnat lehdissä ja kirjallisuudessa, kaivamme esiin tietokantaan kaikkien saataville. Samaan aikaan luomme ihan uutta tiedostoa, naiselämäkertoja.

Toivomme keruu- ja kirjoitusannon leviävän laajalle. Voit omalla paikkakunnallasi usuttaa mukaan esimerkiksi lukioita ja ammatillisia oppilaitoksia, ideoida keruutyötä ja kirjoittamista kirjastojen sekä kansalaisyhteisöjen ja työväenopistojen kanssa.

Hankkeen toivomme olevan julkisesti esiteltävässä kunnossa itsenäisyyden juhluvuonna 2017. Silloin meillä on koossa mittava aineisto naisista, jotka ovat eri tavoin vaikuttaneet tai joiden toiminnalla on ollut merkitystä itsenäisen Suomen elämässä.

Tehdään tämä yhdessä!

Hyvä työmoraali takaa laadun

Päijähämäläisen Helmi Vuorelman tarina on osa suomalaisen naisen tarinaa.

Helmi Siviä Kummila syntyi Orimattilassa maalaistalon tyttärenä vuonna 1886. Äiti Karoliina oli tarmokas ja valveutunut nainen, joka ilmoitti jo varhain: ”Meillä sitten tyttäretkin koulutetaan”. Niinpä Helmi valmistui Fredrika Wetterhoffin työkoulusta Hämeenlinnassa kudonnan opettajaksi vuonna 1909.

Opettajasta käsityöryhtijäksi

Naisopettajan ammatti oli tuolloin korkeasti arvostettu, arvokkaampi kuin yrittäjyys. Kuitenkin, kun opettajan paikka ei heti koulujen kesäloman alettua löytynyt, Helmi aloitti yrittäjänä. Hän kutoi keikutuolinnat ja opetti maaseudun tyttäriä ja emäntiä valmistamaan niitä työllistäen näin heidät. Töitä tehtiin ensin Helmin omassa keittiössä, mutta pian myös lähitaloissa, joiden tyttäriille ja emännille Helmi opetti kutomisniksejä.

– Helmi-mummo vaati korkeaa laatua, hyvää työmoraalia ja rehellisyyttä, **Kristiina Vuorelma-Aho** kertoo.

– Hänellä oli tapana sanoa: ”Jos sinun ei kannata tehdä työtä kunnolla, älä tee sitä ollenkaan”.

Kristiina oli vain yksivuotias, kun **Helmi-mummo** kuoli. Mutta tarinat ovat jääneet elämään.

Helmi Vuorelma nuorena yrittäjänä.

– Helmi halusi henkilökunnan olevan kuin yhtä perhettä. Paljon järjestettiin retkiä ja yhteisiä juhlia, ja kaikkia kohdeltiin tasapuolisesti.

Naiset siis kutoivat aluksi kotonaan. Helmi oli tarkka työn laadusta. Hän opasti ja neuvoi tunnollisesti, mutta jos työ ei vielä seuraavallakaan kerralla ollut vaaditun mukaista, hän alensi palkkiota. Hän saattoi myös antaa kutojalle helpom-

man työn, jos tämä ei ollut kyllin taitava.

Joku saattoi pitää Helmiä liiankin vaativana ja hyväosaisena, mistä kertoo seuraava tarina: Eräs emäntä toi kutomansa kankaan Helmille, joka oli keittiössään syömässä riisipuuroa ja rusinasoppaa, silloin harvinaista herkkua. Helmi pyysi kutojaa odottamaan hetken, johon tämä tokaisi: ”Tierä ny rajas vaikka hyvääkkin syöt”.

Pankki halusi aviomiehen nimen

Solmiessaan avioliiton **Evert Vuorelman** kanssa, Helmillä oli jo oma yritys, vaikka se toimi edelleenkin pienissä tiloissa. Tarmoa ja taitoa hänellä riitti. Hän oli myös valmis auttamaan toisia naisia yrittämään, kuten seuraava tarina kertoo:

Eräs nainen tuli pyytämään Helmiltä lainaa omaan yritykseensä. ”Ei minulla ole rahaa antaa, mutta voin minä laittaa vekseliin nimeni”, lupasi Helmi. Pankinjohtaja ei kuitenkaan suostunut siihen, että Helmi olisi käyttänyt oman yrityksensä nimeä ilman aviomiehen suostumusta. Onneksi Lahdessa oli jo tuolloin toinen pankki, jossa suhtauduttiin asiaan ymmärtävämmiin. Helmi vaihtoi pankkia, mikä oli ennenkuulumaton tuohon aikaan, kun yrittäjistä vain yksi prosentti oli naisia.

Vuosikymmenen 1920–30 vaihteessa Helmi Vuorelman yritys muutti nykyisin Vuorelman-kulmana tunnettuun osoitteeseen Lahden keskustaan. Kutomo, värjäämö ja myymälä olivat samassa talossa. Yläkerrassa oli perheen koti, jossa Kristiina Vuorelma-Ahokin kertoo syntyneensä.

Vuorelman tuotevalikoima laajeni kankaista ja ryijyistä kodintekstiileihin ja lahjatavaroihin. Lankoja ja käsityötarvikkeita myytiin ympäri maan, mutta itse myymälästä muodostui turistikohte ja arvokkaiden lahjojen ostopaikka. Myymälä oli aina tyylikkäästi sisustettu ja siellä olevat tavarat taidokkaasti vuodenaikojen mukaan esillä.

Kansallispukuja kaikelle kansalle

Kansanpukujen pohjalta 1800-luvulla syntyneet kansallispukut kokivat renessanssin kan-

Kristiina Vuorelma-Aho, Helmi Vuorelman pojantytär, on edelleen mukana perheyrittöksen toiminnassa. Yllään hänellä on arvokas Karijoki-Isojoki-puku.

sallisuusaatteen heräämisen myötä vuosisadan vaihteessa. Niiden käyttö alkoi levitä voimakkaasti. Nuorisoseuroja oli joka pitäjässä ja tanhuaminen suosittua, joten valmiita kansallispukuja alettiin hankkia innolla. Vaikka niiden kankaat olivat hyvälaatuisia ja kalliita, valmiit puvut olivat kohtuuhintaisia, sillä käsityö oli tuolloin vielä halpaa.

Helmi Vuorelma teki yhteistyötä muun muassa Lahden kansanopiston johtajan **Edla Kojosen** ja kansantanssien kehittäjän **Helvi Jukaraisen** kanssa.

Jo 1920-luvulla Vuorelma oli merkittävä kansallispukujen

valmistaja Suomessa. Vuoden 1939 olympialaisiin, joita ei sodan vuoksi sitten Suomessa pidettykään, Vuorelma valmisti lähes 10 000 pukua. Suomi halusi näyttää stadionilla koko maailmalle, että se on itsenäinen vahva kansa – kuten virolaiset osoittivat myöhemmin laulujuhliin.

Helmi pelasti kansallispuvun

Sota-aikana kankaiden valmistaminen vaikeutui, kun kansanhuoltoministeriö määräsi kaikki materiaalit myytäviksi. Helmi Vuorelma pyysi kansallispukuille erityiskohtelua, mutta

vastaus oli jyrkkä ei. Myös kansallispukujen mallikappaleet piti myydä, mutta Helmi osti ne itselleen mustan pörssin kautta hankkimillaan kupongeilla ja piilotti ne muutaman kutojan kotivintteihin lähelle rautatie-asemaa. Vaikka asemaa pommitettiin ahkerasti, kuin ihmeen kaupalla lähistöllä olevat talot ja kansallispuvut säilyivät. Pukujen kehittämiseen uhrattu työ ei mennyt hukkaan.

Sodan jälkeen poliittinen tilanne oli maassamme niin arka, että kansallispukujen malleja oli jopa piiloteltava. Pukuja myös alettiin tehdä pian itse. Tähän vaikuttivat materiaalien halpeneminen ja käsityön kallistuminen. Kansalaisopistot järjestivät kursseja, ja Vuorelmalta sai ostaa tarvikkeet.

Suomen Kansallispukuneuvosto ja raati aloittivat toimintansa vuonna 1979, ja työtä jatkaa vuonna 2010 perustettu Suomen kansallispukukeskus ja erillinen raati. Jo näitä ennen Kansallismuseon tutkijat säätelivät pikkutarkasti pukujen kankaat ja yksityiskohdat ja ohjeistivat myös niiden käyttöä. Nykyään kansallispukujen käyttöön liittyneitä tiukoja sääntöjä pyritään höllentämään.

Vuorelman kutomossa valmistetaan perinteisillä koneilla edelleen yksittäisten pukujen kankaita, ja pukuja voi tilata myös mittojen mukaan. Nykyään Vuorelman mallistossa on noin sata pukua, kaikkiaan niitä on Suomessa noin 400 erilaista.

Naisen aseman nostaja ja yhdistysihminen

Helmi Vuorelma halusi koko elämänsä ajan saada naisen tasa-arvoiseksi toimijaksi miehen rinnalla. Hän toivoi, että tyttöjen ammattikoulutusta lisätään ja että nainen on taloudellisesti

itsenäinen. Suomalainen nainen oli saanut äänioikeuden vuonna 1905, mutta vuoteen 1930 saakka hänen omaisuudestaan päätti puoliso.

Kristiina Vuorelma-Aho kertoo, että heidän sukukirjastaan löytyy kymmenen eri yhdistyksen nimi, joissa Helmi toimi aktiivisesti. Näitä ovat muun muassa Lahden Liikenaiset, Suomen Kotiteollisuusliitto ja Kalevalaiset Naiset. Hän oli perustamassa myös Harjulan Ompeluopistoa ja Keski-Lahden Martta-yhdistystä, jolle hän lupasi yrityksensä kahvihuoneen käyttöön niin kauan kuin se olisi olemassa. Ansioistaan hän on saanut Suomen Kotiteollisuuden Keskusliiton kultaisten ansiomerkin ja SLR I Ikkarimerkin.

Helmi Vuorelma olisi elämänsä arvoinen. Hänen elämäntyönsä jatkuu kuitenkin tekstiä ja kirjaa näkyvämpänä koko kansan käsityön tekemisen ja kansanperinteen esittäjänä. Hänen töitään voimme ihailla kotiemme seinillä ja/tai käyttää joka päivä.

Omat muistot nousevat esiin

Tämän jutun tekeminen on nostanut mieleeni paljon menneitä asioita: Oman kansallispukuni ompelemisen. Lukuisat käynnit kauniissa Vuorelman liikkeessä, jota ei enää ole. Äitini, jonka ainoa ammattikoulutus oli kudontalinja nykyisessä Kuopion Taideakatemiassa ja joka kutoi kutomasta päästyään koko elämänsä ja halusi aina Lahdessa käydessään Vuorelmalle. Sieltä lähdettiin isojen tarvikekassien kanssa kotiin. Opin minäkin kutomaan, ja yhdessä kudottiin leveitä kankaita. Käden työt virkistävät aivojakin. •

Vuorelman tuotteita voi tilata netistä osoitteesta www.vuorelma.net.

TEKSTI JA KUVAT: MAIJA KAUPPINEN

Nyt on aika ottaa skypeet, blogit ja twitterit hyötykäyttöön.

Hämeenlinnan kaupunki täytti tänä vuonna 375 vuotta. Sen kunniaksi kaupunki avusti sataa alueensa yhdistystä 375 eurolla. Avustuksen saannin ehtona oli, että yhdistys hakee itselleen kumppanin, jonka kanssa järjestää avoimen yleisötilaisuuden.

Hämeenlinnan liike- ja virkanaiset pyysi kumppanikseen Naisliiton Hämeenlinnan osaston ja Lottaperinneyhdistyksen, joiden kanssa suunnitteli sosiaalisen median koulutustilaisuuden – ja sai 375 euroa.

Somen eli sosiaalisen median ABC järjestettiin huhtikuussa museo Militariassa. Tilaisuuden vetäjänä oli kouluttaja **Pauliina Mäkelä**, sosiaalisen median innovatiivinen käyttäjä ja monen verkoston aktiivinen jäsen, joka on hankkinut tietotaitonsa Nokia Networksien palveluksessa. Osanottajina oli järjestävien yhdistysten jäseniä ystävineen, iältään 40–80-vuotiaita. Eli lähellä Pauliinan yleisintä oppilasta, 40–60-vuotiaasta opettajaa, joka on utelias, haluaa pitää yhteyttä sukulaisiin ja kanssaihmiisiin ja on valmis opettelemaan sosiaalisen median taitoja.

Itse Pauliina on nelikymppinen eli hieman vanhempi kuin diginativit, 1980–90-luvuilla syntyneet, joille ovat tuttuja tietokoneet, matkapuhelimet ja videokoneet. He taitavat tietokonekieltä ja osaavat ha-

SOSIAALISEN MEDIAN ABC

Some-kouluttaja Pauliina Mäkelä (vas.) Hämeenlinnan liike- ja virkanneiden puheenjohtajan Helena Mykrän ja Naisliiton Hämeenlinnan osaston varapuheenjohtajan Heli Eskolinin kanssa.

kea linkitettyä tietoa. Tätäkin sukupolvea edistyneempi on Z-sukupolvi, vuoden 2000 jälkeen syntyneet, jotka liikkuvat vaivattomasti skypeissä, ovat verkostoituneet ja hallitsevat sosiaalisen median palvelut Facebookista ja Blogista Twitteriin, Chatiin, Wikipediaan, YouTubeen, LinkedIniin, Instagramiin, Mapsiin...

Pauliina Mäkelä totesikin, että sosiaalisen median kenttä on laaja, ja uusia välineitä syntyy koko ajan. Mutta muistutti, että verkossa liikkuminen ei ole vain ajankulua ja huvia.

– Sosiaalisen median avulla voi löytää tietoa, oppia uusia asioita, ratkoa asiantuntijuuden avulla monimutkaisia ongelmia, olla ajankohtaisten asioiden äärellä, tavata uusia ihmisiä, löytää työpaikan ja vaikka muuttaa maailman, hän luetteli

Pauliina Mäkelä antoi myös henkilökohtaista some-opetusta. Tässä neuvottavana Kaj Alve, entinen atk-päällikkö.

mahdollisuuksia ja paljasti itse olevansa himosomettaja eli elävänsä 360 asteen verkkoelämää ja olevansa aina tavattavissa.

Lopuksi Pauliina kehoitti kuulijoitaan hyödyntämään sosiaalista mediaa yhdistystensä toiminnassa. Sähköpostin avulla saadaan nopeasti viesti perille ja blogissa voidaan kertoa laajasti yhdistyksen toiminnasta. Facebookissa voidaan keskustella ja jakaa asiantuntevasta, hiljaista tietoa, jota yh-

VERKKOKÄYTTÄYTYMISEN 10 KULTAISTA SÄÄNTÖÄ:

1. Ole aito.
2. Kuuntele ensin.
3. Hanki medialukutaito.
4. Luo rajat, mieti roolisi.
5. Käyttäydy hyvin.
6. Harkitse, mitä jaat.
7. Kunnioita tekijänoikeuksia.
8. Jaa, verkostoidu.
9. Siedä keskeneräisyyttä.
10. Tiedosta tietoturvariskit.

distysten jäsenillä on paljon.

Sosiaaliselle medialle on ominaista kaiken läpinäkyvyys eli avoimuus ja keskeneräisyys. Se on jokaisen hyvä muistia. Samoin se, ettei mokia – joita varsinkin aloittelijalle tulee – kannata pelätä, vaan otettava niistä saatu opetus hyötykäyttöön. •

Lisätietoja Pauliina Mäkelästä ja hänen koulutusohjelmastaan löytyy osoitteesta kinda.purot.net.

Swahilin kieltä oppimassa.

TEKSTI: SOILIKKI SUORANTA • KUVAT: KATJA JOKINEN

Työharjoittelu Tansaniassa

Kriisimaiden pakolaisvirrat ja uutiskuvien välittäjä tieto köyhien maiden hädästä ovat herättäneet myös nuoret kantamaan vastuuta kehityksistä ja niiden ihmisistä.

Tätä vastuunkantoa suomalaisille nuorille opettaa Keva eli kehitysyhteistyö ja vapaaehtoistoiminta globaalikasvatuksessa. Se on ammatilliseen koulutukseen kehitetty hanke, jonka tavoitteena on antaa eväitä monikulttuurisessa ympäristössä työskentelyyn, kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen ja globaaliin vastuuseen ja lisätä oppilaitosten ja kansalaisjärjestöjen yhteistyötä kotimaassa ja ulkomailla. Kevaan kuuluu tällä hetkellä 13 ammatillista oppilaitosta. Kohdemaita on kuusi, joista yksi Tansania.

Tansaniaan Kevan työharjoitteluun lähti Vaasan ammattiotiston kaksi oppilasta ohjaajaopettajansa, kasvatustieteiden tohtori **Katja Jokisen** kanssa. Mukaan tuli kaksi harjoittelijaa opettajansa johdolla Tampereen Ammattiopistosta. Oppilaiden työharjoittelu kesti kuusi viikkoa, opettajat viipyivät matkalla 11 päivää. Apua he saivat Tanzania Volunteersilta.

Safareita ja swahilin kieltä

Katja Jokinen kertoi matkakokemuksistaan Vaasan Suomalaisen Naisklubin huhtikuun kokouksessa:

– Lensimme Suomesta Amsterdamin kautta Tansaniaan Kilimanjaron kentälle, jossa meitä oli vastassa kaksi naista. Kentältä oli tunnin ajo säkkipimeässä kohti Moshia.

– Majoituin opettajakollegan kanssa hostelliin. Tytöt ohjattiin taloon, jossa oli ennes-

tään eteläsuomalaisia opiskelijatyttöjä ja naisia lomailemassa ja vapaaehtoistyössä. Saimme talossa ruoan eli hyvän aamupalan, lounaan ja päivällisen. Illat kuluvat skype-tellen, jutellen ja kirjoja lukien. Ulos oli vaarallista lähteä, koska katuvalot ja jalkakäytävät puuttuivat.

– Ensimmäiset päivät orientoiduimme paikalliseen kulttuuriin ja swahilin kieleen, vaihdoin rahaa ja katselimme kaupunkia uusien ystävien kanssa. Safarille lähdimme kaikki jo ensimmäisenä viikonloppuna paikallisen oppaan johdolla. Majoituimme telttakyliin, ja tutustuimme kolmen päivän aikana Lake Manyaraan, Ngorongoroon ja Tarangireen. Onnistuimme näkemään paljon eläimiä, ainoastaan leopardi pysytteli piilossa. Retki oli todella onnistunut!

– Olimme jo Suomessa keränneet kouluista ja ostaneet

kirppareilta vihkoja, värejä, pelejä, jalkapalloja ja leluja, joita jaoin paikallisten avustuksella lapsille. Muutamaan perheeseen veimme myös moskiittoverkkoja ja vuohia, joita ostimme kylästä. Rahaa niihin olimme saaneet Vaasan Suomalaiselta Naisklubilta ja Tampereen Ammattiopistolta. Oli mahtavaa nähdä yksinhuoltajaäitien iloiset ja onnelliset kasvat, kun annoimme heille lahjat. Saimme todeta, miten naisten hyvinvointi heijastuu koko perheeseen. Ompelutaidon oppiminen ja englannin kielen merkitys korostuivat.

– Tutustuimme myös Raun päiväkotiin, HIV-positiivisten naisten ryhmään, Samarian katulapsikeskukseen, lasten ja nuorten vankilaan, Pasuan terveysasemaan ja kolmeen vammaisten lasten hoitopaikkaan. Kaikissa niissä oli paikallista, osaavaa väkeä töissä ja vapaaehtoisia apuna. Lapset ja nuoret saivat ruokaa syödäkseen. Kaikki toiminta pyöri lahjoitusten varassa.

– Ensimmäisen viikon jälkeen tytöt aloittivat työharjoittelun terveysasemalla, italialaisessa ravintolassa ja hotellissa. Aluksi tytöt kuljetettiin töihin, mutta pian he oppivat kulkemaan daladalalla töihin ja takaisin. Englannin kielen taito oli välttämätöntä, sillä hotellin ja ravintolan asiakkaissa oli turisteja. Swahilin kielen ollessa vielä hakusessa tytöt pärjäisivät ilmeisesti, elein ja englannin kielellä.

– Tyttöjen työviikot sujui hyvin. Työpäivien pituus oli viitisen tuntia. Terveysasemalla tytöt osallistuivat synnytyksiin ja hoitotöihin. Viikonloppuisin he tekivät muiden vapaaehtoisten kanssa retkiä muun muassa kahviplantaasille, kuumille lähteille ja Kilimanjarolle.

Kylästä ostettiin vuohia, jotka lahjoitettiin paikallisille naisille.

Ehtivät Vaasan tytöt lopuksi pidennetylle viikonlopulle Sansibariinkin.

Kokemus avarsi mieltä

Katja Jokinen toteaa, että kokemus avarsi monella tavoin sekä oppilaiden että opettajien näkemystä kehityksistä.

– Saimme välähdyksen maailmasta, jonka todellinen häikäly panee vakavasti miettimään elämän todellisia arvoja. •

Kehityksimaiden avustustoimintaan tarvitaan ennakkoluulottomia ihmisiä ja asennekasvatusta kouluihin. Hyvä esimerkki rohkeasta suomalaisesta vastuunkantajasta on Hanna Metso. Hän perusti vuonna 2007 kumppaninsa Louis Bonzon kanssa Tanzania Volunteers -nimisen yrityksen, joka järjestää työharjoittelu- ja vapaaehtoistyötä ja opettajavaihtoa Tansaniaan. Yritys järjestää myös safareita, vuorikiipeilyretkiä ja retkiä.

Uskonnollisissa yhteisöissä vaietaan väkivallasta

Millaisista kokemuksista ja asioista saa, millaisista taas ei puhua uskonnollisessa yhteisössä? Asiaa pohdittiin maaliskuussa Torniossa.

Viime vuosina on Suomessa keskusteltu paljon uskonnollisesta yhteisöllisyydestä ja vanhoillislestadiolaisesta herätysliikkeestä. Sen todellisuutta on valotettu tutkimusten ja kahden viime vuonna ilmestyneen, paljon huomiota herättäneen kirjan, Pauliina Rauhalan *Taivaslaulun* ja Johanna Hurtigin *Taivaan tainten*, avulla.

Uskonnolliseen yhteisöllisyyteen liittyviä kysymyksiä pohdittiin myös maaliskuussa Naisliiton Alatornion osaston järjestämässä yleisötilaisuudessa, jossa puhujana oli jälkimmäisen kirjan tekijä, yhteiskuntatieteiden tohtori Johanna Hurtig. Hän on tutkinut uskonnollisia yhteisöjä ja niissä esiintyvää lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. Ja pohtinut, miksi väkivaltaan syyllistyy tietty yhteisö ja miksi väkivaltaa, joka on ollut lähinnä lasten seksuaalista hyväksikäyttöä, esiintyy.

Tutkimustulokset ovat lisänneet kansainvälistä keskustelua institutionaalisesta väkivallasta.

Väkivallan tekijä usein lähiomainen

Lastensuojeluun erikoistuneena tutkijana **Johanna Hurtig**

Johanna Hurtigin esitelmä kiinnosti; sitä oli kuulemassa yli sata torniolaista. Aihe sai paljon huomiota myös alueen mediassa.

kiinnostui lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista langetetuista rikostuomioista ja alkoi tutkia tuomioita, joita oli 178. Niistä ilmeni vaiettua perhe- ja läheisväkivaltaa. Tuomitut olivat joko veli tai isä tai joku lähipiiriin kuuluva. Iältään nuorin oli 20-, vanhin hieman yli 70-vuotias. Moni heistä toimi alueensa Rauhanyhdistyksen johtotehtävissä.

Tuomituista enemmistö oli syyllistynyt seksuaaliseen väkivaltaan, jota olivat tyttöjen lisäksi kokeneet myös pojat. Valtaosa uhreista oli tyttöjä ja tekijät useimmiten miehiä, joilla oli läheissuhde uhuriin. Teot olivat tapahtuneet arkena kotona tai kodin läheisyydessä.

Tekijöiden asema oli yhteisössä hyvä tai poikkeuksellisen vahva.

Kun uskonnollisessa ympäristössä kasvanut lapsi kohtaa läheistensä taholta toistuvaa väkivaltaa, hän tutkijatohtorin mukaan kohtaa pahuuden. Lapselta särkyy luvattu turva, luottamus ihmisiin ja joskus myös Jumalaan. Hänen maailmankuvansa rikkoo todellisuuden ja puhutun välinen ristiriita.

Yhteisöllä on omat säännöt

Puheenvuorossaan Johanna Hurtig kuvasi uskonnollisessa yhteisössä tapahtuneita väkivallan uhrin asemaa käsittä-

mättömäksi. Vastuu tekijän syyllisyyden todentamisesta jää useimmiten uhrille, samoin syy yhteisön sisäisten suhteiden ja tasapainon järkyttämisestä.

Uskonnollisuus ja yhteisöllisyys näkyvät tutkijan mukaan myös siinä, että lapset ovat jääneet vaille apua yhteisössä ja yhteiskunnassa. Häntä ei ole tunnustettu eikä siihen vastattu.

Vaikka vanhoillislestadiolaisen yhteisön tulisi toimia kuten yhteiskunnassa muutoinkin toimitaan, se on usein vaikeaa,

Julkista kuvaa kaunistellaan

Johanna Hurtig totesi myös, että uskonnollisen yhteisön julkinen kuva on tarkasti hallinnoitua ja johdon kontrolloimaa. Eli tarkkaan mietittyä, mitä yhteisöstä näytetään ja mitä jätetään pois.

Esimerkkinä tästä hän näytti valokuvia vanhoillislestadiolaisen suvisuoroista. Ne on julkaistu vuonna 2013 Suomen Rauhanyhdistyksen kotisivuilla. Kuvissa ei näy yhtään raskaana

sillä yhteisöllä on omat säännöt ja jopa oma laki, jota noudatetaan piittaamatta ympäröivästä yhteiskunnasta. Niinpä väkivallan rankaisussa uskonnollinen yhteisö on vahvasti läsnä. Vääristynyt anteeksiantaminen traumatisoi ja jopa invalidisoi uhreja.

Uskonnollinen yhteisöllisyys ulottuu vanhalestadiolaisen keskuudessa monille elämän alueille. Se suojaa monilta sosiaalisilta ongelmilta, mutta voi myös aiheuttaa niitä. Oleellista onkin yhteisön luonne: onko se tukeva vai rajoittava. Uskonnollinen yhteisöllisyys voi auttaa vaikeuksissa, mutta myös haitata: vaikeuttaa sopeutumista, selviytymistä ja jaksamista. Kriisejä ja uupumusta on vaikea voittaa, jos ne ovat hengellisten tulkintojen aiheuttamia.

olevaa naista, monen pikkulapsen ympäröimää perheenäitiä tai -isää, suurperhettä lasten kanssa syömässä, pitkiä ruoka- ja vessajonoja eikä liioin eksyneiden lasten hoiva- ja pesupaikkoja. Sen sijaan kuvissa esitellään lapsi- ja nuorisoryhmiä, maisemia, lapsia, nuoria ja aikuisia seurateltassa, aikuisia erilaisissa kokouksissa ja tapaamisissa sekä ihmisiä työssä.

Kuvat kertovatkin tutkijan mukaan vain sen, millaista todellisuutta katsojille halutaan tarjota. Puuttuvat kuvat taas viestivät, mikä yhteisössä koetaan juuri nyt vaikeaksi suhteessa ulkopuolisiin tai ehkä myös omaan todellisuuteen. Ne voivat olla opillisesti ja kulttuurisesti keskeisiä, mutta julkisuuskuvan rakentamisen vuoksi vaikeita.

Turvaa mutta myös turvattomuutta

Johanna Hurtig kertoi esitelmässään myös vanhoillislestadiolaisen yhteisöllisyyden erityispiirteistä. Myönteisiä niistä ovat sosiaalisten suhteiden tiheys, yhteenkuuluvuus, tuki ja apu hädän hetkellä, ilon ja onnistumisen jakaminen sekä me-henki, negatiivisia taas ajatusten ja tunteiden kontrolli, samankaltaisuuden paine, moraaliksi ja ajattelun ulkoistaminen ja kollektiivisuus.

Kuuliaisuus seurakunnalle tuo uskovaisen elämään selkeyttä ja turvaa, mutta toisaalta vaikeuttaa tärkeiden kysymysten esittämistä ja vaiettaa epäkohtiin puuttumista sekä näkyy vallan kasvottomuutena ja rakenteisiin liittyvänä sokeutena.

Anteeksiannon ja -saamisen tutkija näkee uudistumisen ja eheytyksen mahdollisuutena, mutta myös vastuun välttelynä ja omalakisuuutena.

Lestadiolainen on myös aktiivi toimija

Esitelmänsä lopuksi Johanna Hurtig muistutti, että yhteisön, esimerkiksi vanhoillislestadiolaisen, uskonnollisuus ei kosketa vain yhteisöjen jäseniä, vaan vaikutukset ovat laajempia. Kulttuurisena ja sosiaalisena rajapintana se on läsnä yhteiskuntamme arjessa ja rakenteissa.

Uskonnollinen yhteisöllisyys ei ole tutkijan mukaan myöskään vain tukevaa tai riistävää, vaan molempia. Kokemukset ovat harvoin pelkästään kielteisiä. Lestadiolaisuus ei ole vain uskonnollinen areena, vaan myös poliittinen toimija ja taloudellinen vallankäyttävä, joka vaikuttaa kulttuurisesti ja sosiaalisesti myös ulkopuolisiin. •

Painavaa asiaa perheväkivallasta

Perhe- ja varsinkin naisiin kohdistuvasta väkivallasta keskusteltiin maaliskuun alussa Hämeenlinnassa Naisliiton ja Liike- ja virkanaisten jäsenillä.

Maaliskuun alussa Euroopan unionin perusoikeusvirasto FRA julkisti raportin, jossa kerrottiin laajan, yli 42 000 eurooppalaiselle naiselle osoitetun väkivalta-kyselyn tulokset. Suomesta kyselyyn osallistui 1 500 naista.

Tulokset eivät mairittele suomalaisia.

– Suomi on yksi kolmesta EU-maasta, joissa yli 30 prosenttia naisista on kokenut nykyisen tai entisen kumppanin tekemää fyysistä ja/tai seksuaalista väkivaltaa, Ensi- ja turvakotien liiton toimitusjohtaja, sosiaalineuvos **Ritva Karinsalo** kertoi. Suomen edellä ovat vain Tanska ja Latvia. Vähiten väkivaltaa koettiin Maltalla.

Naisiin kohdistuva väkivalta samoin kuin perheväkivalta

ovat Ritva Karinsalon mukaan yleisempää kuin luullaan. Se ilmenee henkisenä, fyysisenä, seksuaalisena, taloudellisena ja hengellisenä väkivaltana. Väki-valta alkaa usein lievänä estämisenä ja rajoittamisena, mutta raaistuu pian. Kaikki osapuolet, mutta varsinkin lapset, tarvitsevat apua.

Mitä me sitten voimme tehdä?

– Jokainen voi auttaa, puuttua väkivaltaan ja tehdä se näkyväksi, asiantuntija huomauttaa. Suomessa puhutaan paljon väkivallasta, ja myös lait estä-

vät sen. Tiedetään, mistä voi hakea apua, mutta vain harva sen kohteeksi joutunut tekee rikosilmoituksen

Keskustelun siirtyessä perheväkivallan vaikutuksiin lapsen ja perheen selviytymiskeinoihin, Ritva Karinsalo huomautti, että suurin osa lapsista ja lapsiperheistä voi toki hyvin.

– Päivähoito toimii, ja yhteiskuntamme on edelleen hyvinvointivaltio, vaikkakaan ei kaikille.

Ritva Karinsalo kertoo, että esimerkiksi Alvari-perhetyö auttaa kaaokseen joutuneita perheitä.

Suomessa on menossa yhteiskunnallinen murros.

– Ikääntyvän väestön osuus kasvaa, mutta lasten lukumäärä vähentyy. Lapsiperheet muuttavat. Perheet hajoavat, minkä seurauksena yksinhuoltajuus lisääntyy. Samoin uus- ja monikulttuuriset perheet. Työttömyys kasvaa.

Tämä kaikki näkyy perhetä kohtaavissa ongelmissa ja niiden kasautumisessa, joiden seurauksia ovat väkivalta, lisääntyneet huostaanotot, mielenterveys- ja päihdeongelmat.

Hätää kärsiville on Ritva Karinsalon mukaan nykyisin tarjolla paljon apua – yksin ei tarvitse selvitä. Ensi- ja turvakodit tarjoavat vaikeissa ja turvattomissa oloissa eläville lapsille ja perheille edelleen apua, samoin Jussi- ja päihde-ensikodit. Avohoidolla ja erilaisilla hankkeilla – muun muassa Hämeenlinnan seudulla toimivalla Ankkurilla – autetaan taas nuoria ja nuoria perheitä. •

Minna Majjala

HERKKÄ, HELLÄ, HEHKUVAINEN MINNA CANTH

Otava 2014

Suomalaisen naisliikkeen kaksi keskeistä edelläkävijää, Lucina Hagman ja Minna Canth, olivat aatetovereita ja ystäviä. Canthin kuoleman jälkeen Hagman katsoi voivansa itseoikeutetusti kirjoittaa hänen elämäkertansa. Näkökulmaksi hän valitsi yhteisen aatteen. Ajan muodikkaiden emansipaatioajatusten mukaan siihen kuului alistava aviomies, jonka rautaisesta otteesta nainen raivaa tiensä itsenäisyyteen. Tämä tendenssinäkökulma on juurtunut myöhempiinkin Canthin elämää käsitteleviin teoksiin.

Vasta nyt olemme saaneet tutkittua tietoa. Minna Canthin kirjallisesta tuotannosta väitellyt Minna Majjala on uudessa tutkimuksessaan ottanut lähitar-kasteluun alkuperäiset lähteet ja muodostanut niiden pohjalta kuvan Canthin persoonasta ja yksityiselämästä. Tutkimus poikkeaa ratkaisevasti Hagmanin näkemyksestä, ja jo elämäkerran nimikin kertoo sen.

Kirja jakautuu kolmeen osaan, niitä ovat *Elämä, Kirjoittaminen* ja *Aatoksia*. Lisäksi kirjaan kuuluu prologi, epilogi, kiitokset, luettelot Minna Canthin teoksista ja ihmisistä hänen elämässään, laajat viite- ja lähdeluettelot sekä henkilöha-kemisto.

Koska Minna Majjala on Naisliittomme jäsen ja naisasia on meille kaikille yhteinen, esittelen lyhyesti kirjan ensimmäistä lukua, jonka nimenä on *Naisasian paloa*.

Nuori Minna Johnson oli vuonna 1863 päässyt opiskelemaan Jyväskylän vasta perustettuun kansakoulunopettajase-minaariin. Siellä hän rakastui

luonnontieteen opettajaansa, originelliin Johan Ferdinand Canthiin, he menivät naimisiin ja saivat seitsemän lasta. Avioliitto oli onnellinen. Minna sai suunnitella ja piirtää heille oman talon, mies puolestaan oli innokas keittiöpuutarhuri. Tällöin heräsivät myös Minnan ensimmäiset vakavat ajatukset tyttöjen kasvatuksesta ja koulutuksesta. Kun mies otti opetustyönsä ohessa *Keski-Suomi*-lehden toimittamiseen, nuori rouva alkoi julkaista lehdessä kirjoituksiaan. Hän oli ensimmäinen suomalainen naisjournalisti. Tie oli hänelle nyt auki, ja hän sai miehensä tukemana rohkeuden lähteä sille.

Parempien perheiden tyttöjen kasvatusta oli noihin aikoihin ns. salonkikasvatusta, eli tytöt kasvatettiin mannermaiseen tyyliin vain miellyttämään miehiä. Ja miesten maailmassa siihen tyydyttiin. Muistan luke-neeni, että kansallisfilosofimme J. V. Snellmankin on sanonut, että *”anna naiselle peili ja makeisia, niin hän on tyytyväinen”*. Minna Canth puolestaan ajatteli vastoin aikansa tapoja ja otti perustamansa Tikka-lehden motoksi *”sitä puuta puskeminen, johon kiinni kytkeytyä”*.

kirjaviisaat

Hän vaati, että tyttöjen kasvatusta on muutettava tiedollisemmaksi ja että sen on annettava valmiudet vaimon, äidin ja taloudenhoitajan tehtäviin.

Nämä mielipiteensä Canth toi julki 1874 *Keski-Suomen* artikkelissa *Tyttäriemme kasvatusta*. Artikkelin oli ajankohtainen senkin vuoksi, että perheessä oli tuolloin jo neljä tyttäretä. Mutta artikkeli heijasteli myös sitä, että Canth oli omaksunut kansainvälisiä ajatuksia. Täysin kaksikielisenä, lisäksi norjaa, tanskaa ja jonkin verran saksaa ymmärtävänä hän pystyi seuraamaan mitä muualla maailmassa kirjoitettiin naisasiasta.

Näistä tyttöjen kasvatuskysymyksistä naisasia laajeni nopeasti ja muuttui yhteiskunnallisemmaksi. Neljä vuotta myöhemmin, vuonna 1878, Minna Canth julkaisi *Päijänne*-lehdessä kaksiosaisen artikkelin nimeltä *Naisten etuja koskevat kysymykset viime valtiopäivillä*. Sen ensimmäisessä osassa hän tarkasteli ehdotusta naissivistyksen kohottamiseksi ja toisessa tyttären oikeutta maaperintöön, perinnön suhdetta avioliittoon ja ylipäättään naisen oikeutta omaan omaisuuteen. Viimeksi mainitussa asiassa hän sai seuraavalla vuosikymmenellä makean osavoi-ton, kun sivusi näytelmässään *Työmiehen vaimo* monia lain-säädännöllisiä puutteita, mm. naisen oikeutta omaan palkkatuloonsa. Näytelmä herätti niin voimakasta keskustelua, että lakia oli muutettava.

Mutta Minna Canth ei voinut tuolloin, *Päijänne*-lehden naisten oikeuksista kirjoittaessaan, tietää että hänen käsitte-

kirjaviisaat

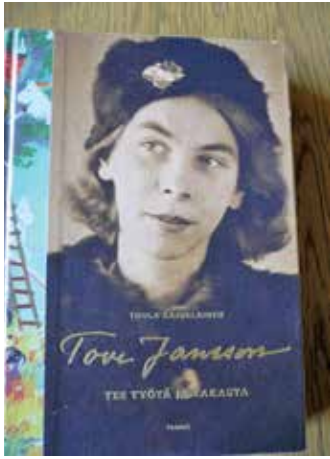
lemänsä asiat olisivat runsasta vuotta myöhemmin todellisuutta. Hän jäi leskeksi ja seitsemän lapsen yksinhuoltajaksi vain 35-vuotiaana.

Seurasi muutto kotikaupunkiin, Kuopioon, jossa hän otti hoitoonsa isänsä perustaman lankakaupan. Hän sai sen kuostamaan ja hänestä tuli menestyvä liikemies.

Kuopio rikastutti Minna Canthin elämää monin tavoin. Taloudellisen vakauden ja yhä laajenevan kirjallisen työn lisäksi hän tutustui moniin hengenheimolaisiinsa. Naisasian johtohahmoja olivat Elisabeth Stenius ja hänen sisarensa Maria Furuholm sekä Alexandra Gripenberg. Yhdessä naiset tarttuivat mm. raittius- ja siiveillisyyksymyksiin. Tyttöjen salonkikasvatus oli johtanut mm. siihen, että miehet eivät voineet avioitua ennen kuin heillä oli varaa kustantaa perheen elintaso. ”Jos naiset panisivat suun säkkiä myöten, lakaisivat omat lattiansa ja jopa menisivät ansiotyöhön, mahdollistuisivat avioliitot miehellekin aiemmin ja häneltä voitaisiin tällöin odottaa ehdotonta puhautta ilman terveyden vaarantumista”, Canth toteaa vuonna 1887.

Tämä virke kertoo siitä, että prostituutio ja sukupuolitaudit olivat suuri yhteiskunnallinen ongelma, ja että naisasia koski myös niitä.

Kuopion kausi merkitsi Minna Canthille kaikissa suhteissa aallon harjalla ratsastamista. Mutta aaltokin murtuu ja niin kävi 1890-luvulle tultaessa monessa asiassa: naisasia politisoitui ja kärsi ristiriitaisuudesta, pikkukaupungin intrigit rikkoivat ihmissuhteita ja Min-

na Canthin terveysongelmat lisääntyivät. Kaikki tuo johdi siihen, ettei Canth löytänyt naisliikkeestä enää entisenlaista paloa. Vuonna 1893 ilmestynyt artikkeli *Mikä on naisasian lopullinen ohjelma?* voidaan pitää hänen testamentinaan. ”*Naiskysymys ei ole ainoastaan naiskysymys, se on ihmiskunnan kysymys*” hän julisti tunnetuiksi tulleilla sanoilla.

Minna Maijala kirjoittaa elämäkerrassa, että artikkelin taustalla oli selvästi keskustelu naisten äänioikeudesta ja mahdollisuudesta päästä mukaan vaikuttamaan valtiollisiin asioihin, vaikka Canth ei sanonutkaan sitä ääneen. Hän ilmaisi sen sanoilla ”*on antauduttava palvelemaan koko yhteiskuntaa*”.

Harva tietää, että ensimmäisen esityksen naisten äänioikeudesta antoi kolme nimenomaan Kuopion Naisyhdistyksen miesjäsentä. Se tapahtui säätyvaltiopäivillä 1897. Lopulta yleinen ja yhtäläinen äänioikeus toteutui keisarin manifestilla eduskuntaudistuksen yhteydessä vuonna 1905.

Minna Canth kuoli sydänkohtaukseen kesken noita valtiopäiviä, joten hän ei ennättänyt kokea naisten äänioikeutta.

Marja-Leena Jaakkola

Tuula Karjalainen

TOVE JANSSON – TEE TYÖTÄ JA RAKASTA

Tammi 2014

Mikä siunaus onkaan elämäkerran kirjoittajalle, että kuvattavan jäämistössä on lukemattomia kirjeitä, kirjoja, taidetta, sarjakuvia, näytelmiä, laulujen sanoja, filmejä... Kun vielä kirjoittaja on taiteentuntija, hyvä kynänkäyttävä ja erinomainen ihmisluonteen tulkitsija, tulos on nautittava.

Tuula Karjalainen, taidehistorioitsija ja tietokirjailija, joka on toiminut Helsingin taidemuseon ja Kiasman johtajana, on kuratoinut parhaillaan Ateneumissa olevan Tove Janssonin näyttelyn ja kirjoittanut hänestä loistavan henkilökuvaus. Sen lisäksi, että hän on päässyt lähelle Toven elämänfilosofiaa tulkitessaan hänen maalauksiaan ja kirjojaan, hän on mielestäni saavuttanut erinomaisesti kokonaisen ihmisen elämänsä kaaren alkaen lapsuudenaikaisista kokemuksista, nuoruuden haaveista ja elämän vastoinkäymisistä onnistumisiin ja lopulta luopumiseen.

Tove Janssonin töiden määrä ja moninaisuus yllättää. Hänen sinnikkyytensä ja sitkeytensä oli luja. Hän joutui parhaimmillaan ja pahimmillaan koko maailman seuraamaksi ja halusi lopulta paeta yksinäiselle Klovin saarelle, jossa elämä näytti sekä hyvät että huonot puolensa.

Toven unelma oli olla kuvataiteilija, mitä hänen näyttelynsä Ateneumissa todistaa. Hän oli rohkea värien käyttäjä ja oman suuntansa kulkija. Kuitenkin, kuten monen muun kaltaisensa, hänenkin kohtalonaan oli tulla ajoittain väärin arvostelluksi, ymmärretyksi ja masennetuksi. Menestyksiäkin

tilkkuvakka

KOONNUT: MAIJA KAUPPINEN

Susanna Kuparisesta Kellokas

Naistoimittajien vuoden 2013 Kellokas on toimittaja-teatteriohjaaja **Susanna Kuparinen**, yhteiskunnallisten epäkohtien paljastaja ja narratiivisen journalismin kehittäjä. Hän on yhdistänyt teatterin tutkivaan tiedonvälitykseen, mikä on terävöittänyt journalismia ja haastanut perinteistä, ajoittain itseyytyväistäkin journalismia.

Naistoimittajat on valinnut vuodesta 1973 vuoden Kellokaan eli henkilön, joka on merkittävällä tavalla nostanut esiin yhteiskunnallisia kysymyksiä, epäkohtia tai edistänyt yhteiskunnallista tasavertaisuutta. Esimerkiksi vuonna 2003 Kellokkaaksi valittiin Naisjärjestöjen Keskusliiton pääsihteeri Leena Ruusuvoori ansioistaan naisiin kohdistuvan väkivallan vastustamisessa. •

Tilkkuvakka jatkuu seuraavalla aukeamalla.

oli, mutta myös torjumisia. Sotaa Tove pakeni satujen maailmaan. Muumit syntyivät vähitellen ja lopulta muodostuivat tuotteeksi, josta Tove tunnetaan ja joihin Tove itse lopulta kylästy perin pohjin. Sodan aikana Tove piirsi rohkeita pilakuvia, joita ei uskallettu julkaista Suomessa, vaan ruotsalaisessa Garm-lehdessä.

Toven tuotanto on poikkeuksellisen monipuolinen. Niinpä kirjakin on todellinen

Ruotsissa feminismin kevät

Vuonna 2005 perustettu Feministinen aloite on tämän vuoden aikana nousut kovaa vauhtia Ruotsissa. Tällä hetkellä sen kannatus on 2–3 prosenttia, eikä neljän prosentin äänikynnyksen saavuttaminen näytä enää mahdolliselta. Ruotsalaiset puhuvatkin jo feminismin keväästä ja povaavat

puolueelle läpimurtoa syksyn valtiopäivävaaleissa.

Puoluetta johtava Gudrun Schymanin mielestä tasa-arvo syntyy vain naisten asemaa parantamalla. Niitä ovat yksilöllinen vanhempainvakuutus, tasa-arvorahasto maksamaan tukia työnantajille, jotka korottavat naisten palkkoja, kuusituntinen työpäivä ja sukupuolikiintiöt yritysten hallituksiin. •

runsaudentarvi, täynnä elämänviisautta. Taitavasti ja uskottavasti kirjoittaja pystyy tulkitsemaan Toven runsaat tuotokset kuvaamaan kutakin elämänvaihetta ja -kokemusta niin, että se vetää lukijan taianomaisesti puoleensa. Tuntuu uskomattomalta, että näin monipuolinen taiteilija on ollut niin vaatimaton elämässään. Yksi syy tähän voi tietysti olla hänen poikkeuksellinen seksuaalinen suuntautuneisuutensa,

jonka vuoksi hän ei halunnut median uhriksi ja usein kieltäytyi haastatteluista. Hän vaikutti kuitenkin omalla hiljaisella tavallaan yhteiskunnan arvoihin ja asenteisiin.

Kirja on miellyttävä ja opettava luettava ja ulkonäöltään myös kaunis. Tätä kirjaa voi varauksetta suositella sekä taiteen, kirjallisuuden ja elämänfilosofian ystäväille.

Tuulikki Ritvanen

Kauppa-Lopo Oulussa

Suomalaisen Naisliiton Oulun osasto järjesti perinteiset Minnan päivät 19.3. ravintola Tubassa Oulun seudun Nytkisiin kanssa. Tilaisuuden, johon osallistui 35 naista, aloitti kaupungin hallituksen jäsen **Vaivi Jämsä-Uusitalo** selostamalla uuden Oulun palvelurakennetta. **Tina Olsonin** johtaman lauluokion ja aterian jälkeen alkoi odotettu näytelmä: Minna Canthin Kauppa-Lopo, jonka olivat sovittaneet **Eeva-Kaarina Sarastamo** ja **Kristiina Haukkamaa**.

Molemmat naisliittolaiset myös näyttelivät. Pääosaa eli Kauppa-Lopoa esitti Eeva Kaarina, Kristiina taas neljää eri hahmoa: vanginvartijaa, Römperiä, Kenuvilleä ja voikauppiasta. **Virve Vikamaa** näytteli vankikaveria, rouva Kortmanin sisäkköä ja saunottaja Ullaa. **Ritva Rundgren** paneutui hienon rouva Kortmanin rooliin. Rohkeita ja luovia naisia Oulussa!

– Teksti ja kuva: Kirsti Ojala

Kauppa-Lopoa esittänyt Eeva-Kaarina Sarastamo vierellään Virve Vikamaa.

Venla Vaino (ylh. vas.) sai stipendin Naisliiton kevätkokouksessa. Vieressä Kristiina Haukkamaa Oulusta. Vasemmalla Emma Paju-Torvalds. – Kuvat: Ritva Rundgren

Venla Sainiolle stipendi

Opetusneuvos Hilja Viikemaan Stipendisäätiö ojensi Naisliiton kevätkokouksessa 1 200 euron suuruisen stipendin filosofian tohtori **Venla Sainiolle** aktiivisesta työpanoksesta Tekla

Hultinin seminaarin onnistumiseksi. Väitöskirjaansa nojautuen Venla teki käsikirjoituksen, jonka pohjalta näyttelijä **Emma Paju-Torvalds** rakensi Teklan roolihahmon. •

Leena Ruusuvuorelle äitienpäivämitali

Naisjärjestöjen Keskusliiton pääsihteerinä kymmenen vuotta toimineelle **Leena Ruusuvuorelle** myönnettiin toukokuussa Suomen Valkoisen Ruusun kultainen mitali.

Leena Ruusuvuori syntyi 1949 Helsingissä ja asui lapsena useassa eri maassa, minne isän työ WHO:n palveluksessa vei perhettä. Ylioppilaaksi Leena kirjoitti Lahdessa ja opiskeli Helsingin yliopistossa valmistuen filosofian maisteriksi. Vuonna 1973 hän avioitui diplomi-insinööri, arkkitehti **Timo** Ruusuvuoren kanssa.

Opiskelun ja työnteon lomassa perheeseen syntyi viisi lasta, joista yhdellä on Downin syndrooma. Se on vaatinut kaikilta tavanomaista enemmän huolenpitoa ja vastuunottoa, mikä on tehnyt perheestä tiiviin yksikön.

Suurperheen äitinä Leena on tehnyt pitkän ja vaikuttavan uran tasa-arvon ja ihmisoikeuksien parissa sekä lukuisissa luottamustoimissa. Hänellä on ollut myös kansainvälisiä edustustehtäviä; hän on ollut Suomen delegaation jäsenenä YK:n ja EU:n kokouksissa, joissa on käsitelty naisten oikeuksia ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä. Leena on nykyään Naisliiton Helsingin Osaston puheenjohtaja. •

WillWoman tekee työstä tahtonaisen

Suomen vanhin naisasiajärjestö, Suomen Naisyhdistys, täytti helmikuussa 130 vuotta ja julkisti juhlaansa kunniaksi uuden innovaatiohankkeen, WillWomanin.

– WillWoman on suunniteltu sinun, minun, meidän kaikkien hyvinvoinnin edistämiseksi, yhdistyksen puheenjohtaja **Seija Sihvola** totesi avatessaan hankkeen.

– Se kannustaa meitä tukemaan toisiamme ja tekemään konkreettisia tekoja yhteiskunnallisen hyvän lisäämiseksi. Luomme areenan, jossa eri sukupolvet – tyttäret, miniät, äidit ja äidinäidit – voivat luontevasti kohdata ja voimaannuttaa toisiaan.

WillWoman on ilmainen, kaikille avoin hanke. • – Kuva: Image

Naisia kannustava t-paita

Kehu nainen päivässä on iskulause, jonka keksi 1980-luvulla **Anneli Winter-Mäkinen**, Naisjärjestöjen Keskusliiton, NJKL:n tuolloinen puheenjohtaja – nykyään hän on Naisliiton Helsingin osaston jäsen. Nyt NJKL on ottanut lauseen t-paitaan, jonka toivoo jokaisen naisen – tai ainakin jokaisen jäsenkenttäänsä kuuluvan 400 000 naisen – omistavan.

T-paita, joka on naisten mallia eli vähän slimmattu ja väriltään luomunpunainen, viskoosi-elastaania, koot XS – XXL, maksaa 29,50 plus postikulut. Sitä voi tilata toimisto@naisjarjestot.fi. • Kuva: Kukka Lehmusvirta. •

Meidän oma Minna

Minna Canth on paitsi maankuulu kirjailija ja tasa-arvon ajaja myös suomalainen Naisliiton vahva symboli.

Joka vuosi maaliskuun 19. päivänä Vaasan Suomalainen Naisklubi kunnioittaa Minna Canthin elämäntyötä jäsenillassa, jossa keskustellaan kirjailijan elämästä, tuotannosta ja niiden sanomasta suomalaisille.

Näin myös tänä vuonna.

– Ja aina löytyy uusi näkökulma kunnioittaa Minna Canthin elämäntyötä, kertoo klubin jäsen **Pirkko Riipinen**. Edellisinä vuosina hän on esittänyt **Terttu Nymanin** kanssa Canthin tuotantoa asianmukaisesti ajan henkeen pukeutuneina. Joskus iltaan on sisällytynyt myös juhlaillallinen, mutta useimmiten on tarjoiluksi riittänyt tavanomainen kahvitarjoilu.

Tänä vuonna, kun on 170 vuotta Minna Canthin syntymästä, syvensi klubilaisten tietoutta **Terttu Jokinen** analysoiden kirjailijan sanomaa aikalaisilleen ja jälkipolville. Hän kertoi kirjailijan elämän taustoista ja hänen teoksistaan, jotka tuovat vahvasti esille omakohtaista elämän filosofiaa.

– Minna Canthin sanotaan olleen vahvasti uskonnollinen, mutta hän ei hyväksynyt uskonnollisten ääriilikkeiden toimintaa. Äidiltä peritty tunne- ja isältä saatu järkiäly antoivat tasapainoisesti henkisiä voimavaroja, joiden avulla hän selviytyi raskaidenkin vastoinkäymisten kohdatessa.

Terttu Jokinen on kiinnostunut Minna Canthin elämän filosofiasta.

– Tyttöjen koulutus keskittyi 1800-luvun puolivälissä vahvasti käytännön asioihin, mikä ei ollut lainkaan Miinulle, kuten häntä tuolloin nimitettiin, mieleen, sillä hän janoi teoreettista tietoa. Tuon ajan ajattelun mukaan naisen paikka oli kotona, ja hänen oli tärkeää osata käsitöitä, ruoanlaittoa ja muita kotitaloustöitä. Kun Uuno Cygneuksen Jyväskylään perustamaan seminaarin otettiin myös naisopiskelijoita, oli Miinulle selvää, että seminaari on vastaus hänen unelmiinsa tulevaisuudesta. Elämän muutoksessa hän lyhensi myös nimensä Ulrika Wilhelminasta Minaksi.

Seminaari muutti kuitenkin Terttu Jokisen mukaan Mina Johnsonin elämän aivan eri suuntaan.

– Avioliitto seminaarin opettajan Ferdinand Canthin kanssa keskeytti opinnot ja teki Minnasta miehelleen alamaisten perheen äidin. Kun puoliso kutsuttiin Keski-suomalaisen päätoimittajaksi, hän löysi purkautumiskeinokseen kirjoittamisen. Intomielinen moralisointi ja kirjoittelu viinan kiroja vastaan aiheutti kuitenkin niin vahvan vastareaktion, että Ferdinand menetti päätoimittaja paikkansa vaimon terävän kynän käytön vuoksi.

Muutto Kuopioon muutti taas kerran Minna Canthin elämää ja toi esiin kyvyt menestyvänä liikenaisena, joka ei kuitenkaan unohtanut harrastustaan kirjoittajana. Uusi kanava ajatusten esiin tuomisessa löytyi näytelmäkirjoittajana. Yhteiskunnallinen epäoikeu-

Pirkko Riipinen (vas.) ja Terttu Nyman ovat esittäneet useina vuosina otteita Minna Canthin näytelmistä.

denmukaisuus tarvitsi oman herättelijänsä, ja Minna Canth otti tämän roolin. Syntyivät Työmiehen vaimo, Kauppalo-po, Sylvi Papin perhe ja Anna-Liisa, jotka kertovat tarinan uhrautuvasta ja kaikkeen alistuvasta naisesta. Hän sai ihmiset näkemään epäkohtia, mutta nostatti myös ankaraa vastarintaa. Canthin perustama lehti Vapa-paita aatteita sai sensuurin vastaisuuden, ja useita painoksia takavarikoitiin ennen jakelua. Vapaamielisiä darvinismia ei saanut esitellä. Myös papisto ja piispat nousivat vastarintaan.

Sisukkaan naisen ympärille syntyi kuitenkin vähitellen taiteilijoita ja älymystöstä keskustelupiiri, Minnan Salonki.

– Jo taiteilijoiden ja kirjailijoiden saattaminen yhteiseen keskustelupiiriin oli niin suuri saavutus jälkipolville, että sisu-

kas nainen Kuopiosta totisesti ansaitsee oma liputuspäivänsä, Terttu Jokinen tiivistä esityksensä.

Vaasan naisklubilaiset toteivatkin illassaan, että me naiset saamme olla ylpeitä siitä, että historiastamme löytyy rohkea nainen, edelläkävijä, jonka elämäntyö vihdoinkin vuonna 2003 katsottiin liputuspäivän arvoiseksi. Saavutus on ainutlaatuinen, joten on paikallaan pysähtyä ainakin kerran vuodessa maaliskuussa keskustelemaan Minna Canthista ja tasa-arvosta.

Eikä liputus ole yksin Minna Canthille, vaan se on myös kunnianosoitus suomalaiselle naiselle, sinulle, minulle, meille jokaiselle. •

SUOMALAINEN NAISLIITTO

Hallitus

Kirsti Ojala, puheenjohtaja
Hannulantie 3, 90230 Oulu

Marja-Riitta Tervahauta,
varapuheenjohtaja
Kulleronkatu 1 A 9,
95430 Tornio

Heli Eskolin
Porttiniementie 13,
13210 Hämeenlinna

Raija Hakkarainen
Salmikatu 3–5, 65200 Vaasa

Marja-Leena Jaakkola
Kauppalantie 17 A 1,
00320 Helsinki

Maija Kauppinen
Arvi Kariston katu 15 as. 12,
13100 Hämeenlinna

Kirsti Pohjonen
Hitsaajankatu 5 B 29,
00810 Helsinki

Liisa Temisevä
Eräpolku 5, 41470 Rutalahti

Osastojen puheenjohtajat

Alatornio
Marja-Riitta Tervahauta
Kulleronkatu 1 A 9,
95430 Tornio

Helsinki
Leena Ruusuvuori
Helsinki

Hämeenlinna
Maija Kauppinen

Arvi Kariston 15 as. 12,
13100 Hämeenlinna

Jyväskylä
Liisa Temisevä
Eräpolku 5, 41470 Rutalahti

Oulu
Tiina Tervaskanto-Mäentausta
Sauvatie 11, 90230 Oulu

Vaasa
Seija Lähdemäki
Rantakatu 11 A 7,
65100 Vaasa

Inkeri Savolainen In Memoriam

Kuulin Inkeri Savolaisen kuolemasta Suomen Kukkasrahaston joulujuhlasa. Sanoma ei tullut yllätyksenä, mutta pysähdytti. Istuin pöydässä, josta näkyi hyvin vastapäisellä seinällä oleva vaaleasävyinen Inkerin muotokuva. Siihen kuvaan Kaija Mustakallio on vanginnut Inkerin eloisuuden ja toime-liaisuuden. Molemmat ominaisuuksia, joista hänet hyvin tunnetaan. Ajatukset karkasivat vastustamattomasti vuosikymmenten taa aikaan, jolloin tutustuin Inkeriin.

Meitä nuoria, noin kolmekymppisiä uusia naisliittolaisia oli melkoinen joukko ammoisen 1970-luvun alussa. Tiemme Naisliittoon oli tullut eri lähteistä, mutta olimme innokkaita ja halusimme liittää oman toimintamme aiempien sukupolvien vahvojen naisten toimintaan. Opimme nopeasti tuntemaan keskeisen henkilön Osaston ja Liiton toiminnassa – Inkerin. Hän tuntui olevan läsnä kaikkialla ja tietävän kaiken. Nyt on tunnustettava, että hän tosiaan tiesi lähes kaiken. Ainakin sen, mikä liittyi järjestöme ja suomalaisen naisasialiikkeen historiaan ja toimintaan.

Inkeri oli läheinen ystävä Hilja Vilkemaan kanssa, ja Hiljan arvomaailma heijastui vahvasti kaikkeen. Kun valtakunnanpolitiikassa oli vallalla Paasikivi-Kekkonen -linjaus, meillä Naisliitossa

oli Vilkemaa-Savolainen -toimintakulttuuri. Se antoi hyvän selkärangan arjen toiminnalle, joka saattoi joskus näyttää historiaa tuntemattomille lievästi vanhahtavalta. Kahden vahvan vaikuttajan yhteisyys näkyi heidän kuolinpäivissään; molemmat kuolivat adventin, joulun odotuksen aikana, ja vain päivän erolla.

Inkeri jäi 1980-luvulla pois naisliittolaisista kuvioista ja suuntasi tarmonsä Suomen Kukkasrahaston palvelukotiin. Naisliiton edustajana hän oli vuosikausia seurannut kiinteästi sen asioita, joten hän tunsu talon ja sen tarpeet. Niinpä hän ehti tehdä vielä pitkän vapaaehtoisrupeaman palvelukodin ja sen asukkaiden hyväksi.

Kun viimeisen kerran tapasin Inkerin epävirallisesti, istuimme kahvilla Tapiolassa ja muistelimme menneitä. Jäähäväisten hetkellä hän kaivoi laskustaan pienen silkkipaperiin käärityn paketin ja sanoi: ”Kuvan takaa näet keneltä minä tämän olen saanut. Annan sen nyt sinulle, ja huolehdi siitä, että se päätyy jälkeesi valitsemallesi

naisliittolaiselle.” Avasin paketin; siinä oli Minna Canthin kuva tummissa puukehyksissä. Kuvan takana oleva kellastunut paperi kertoo historian:

”*Kuoltuani saa tämän Adele Stenfors. Lucina Hagman.*

Adele Stenfors antanut tämän Hilja Vilkemaalle 20.11.1946.

Inkeri Savolainen sai kuvan Hilja Vilkemaalta.”

Lupasin Inkerille, että kuva tulee siirtymään minulta edelleen. Olen lisännyt siihen tekstin ”*Inkeri Savolainen antoi kuvan 23.10.2007 Maijaliisa Kaistilalle*”. Nyt kuva odottaa työpöydälläni kunnia-paikalla tulevaa siirtoa.

Inkeri Savolaisen siunaustilaisuus oli tammikuun toisena päivänä. Itselleni hyvien hautajaisten merkki on se, että niissä itkun ja naurun kyneleet nousevat silmiin. Niin nytkin. Oli huvittavaa kuulla Inkerin poikien todistusta, miten heidät jo pienestä pitäen oli saatettu naisasialiikkeen ystäviksi, kun äiti aina otti heidät mukaan erilaisiin tilaisuuksiin. Silmänurkka taas kostui pojanpoika Samuelin lauluja kuunnellessa.

Inkeri Savolainen eli lähes 92-vuotiaaksi ja ehti olla monessa mukana. Uskon, että samaa tarmoa ja sinnikkyyttä on jäänyt pieniä hippusia Aurorankadun tiloihin tuleville sukupolville.

Maijaliisa Kaistila

Naisjärjestövaikuttaja sai julkista kiitosta

Tasavallan presidentti myönsi Suomalaisen Naisliiton puheenjohtajalle Maija Kauppiselle Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan ritarimerkin vuoden 2013 itsenäisyyspäivän alla.

Toimittaja **Maija Kauppi-**nen on erittäin merkittävä vaikuttaja suomalaisessa naisjärjestökentässä. Suomalaisen Naisliiton Helsingin osaston puheenjohtajana ja Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Säätiön varapuheenjohtajana hän aloitti vuonna 2009. Molempien kausi kesti neljä vuotta, viime vuoden vaihteeseen. Hän istuu edelleen Naisliiton hallituksessa ja on Naisliiton Hämeenlinnan osaston puheenjohtaja.

Minna Canth -seminaareilla Mon Naisliiton toiminnassa näyttävä osa. Nämä kaksi kertaa vuodessa pidettävät, avoimet seminaarit keräävät aina runsaasti yleisöä. Niiden ohjelmiin Maija Kauppisen verkostot, työelämäkokemus ja harrastukset ovat antaneet uudenlaista sisällön rikkautta. Esimerkiksi sopii vaikkapa viime lokakuun Minna Canth -seminaari Maijan kotikaupungissa Hämeenlinnassa. Seminaarin osanottajat olivat iltapäivän esitelmien jälkeen innoissaan. Anti oli loistavaa.

Kirjoittaminen on ja on ollut valtavirta Maija Kauppisen elämässä, niin työssä kuin harrastuksissa.

Ritarimerkki luovutettiin Maija Kauppiselle helmikuussa Kaisaniemen seminaarissa.

Työelämässä hän oli yli 30 vuotta toimituspäällikkönä Pirkka-lehdessä, yhdessä Suomen laajalevikkisimmässä asiakaslehdessä. Viimeiset seitsemän vuotta hän on toiminut Suomalaisen Naisliiton jäsenlehdessä Minnan päätoimittajana. Tällä paikalla hän on kehittänyt lehdestä naisten asemaa monipuolisesti seuraavan julkaisun.

Minna ilmestyy kaksi kertaa vuodessa. Päätoimittaja tekee siihen näyttävän osan jutusta, muokkaa siihen tulevaa materiaalia ja valvoo ilmestymisen kaikki vaiheet. Urakka on melkoinen. Panos on kaik-

kineen merkittävä, sillä Minnan kaltaisia naisasialehtiä Suomesa on enää harvassa.

Maija Kauppien avustaa edelleen myös muita lehtiä. Hän on niin ikään kirjoittanut useita kirjoja. Suomalaisen Naisliiton Helsingin osaston 100-vuotisjuhlakirjaan *Kuin satakielten laulu* hän kirjoitti ja myös toimitti sen. Hän on kirjoittanut myös Suomen Naisyhdistyksen 125-vuotisjulkaisun *Tavoitteena tasa-arvo* historiaosuuden.

Aktiivinen toiminta ei ole jäänyt vain naisjärjestöihin. Maija Kauppien toimii myös monissa kulttuurijärjestöissä. Niillekin toimittamisensa lehdistä ja tiedotteista hän on tuonut esille naisten vuosikymmenten aikana tekemää yhteiskunnallista työtä.

Suomalaisessa yhteiskunnassa tarvitaan edelleen myönteisellä tavalla naisten saavutuksia sekä arkisia asioita käsitteleviä henkilöitä. Ehdottaessaan Maija Kauppiselle kunniamerkkiä julkisena tunnustuksena Suomalainen Naisliitto uskoo sen olevan kannustava esimerkki muille naisille. •